

Vilniaus universitetas

Filosofijos fakultetas

Psichologijos institutas

Laura Proščepenkaitė

Teisės psichologijos studijų programa

Magistro darbas

Merginų seksualizavimosi ir smurto patyrimo elektroninėje erdvėje sąsajos

Darbo vadovė: prof. dr. Ilona Laurinaitytė

Vilnius, 2025

TURINYS

SANTRAUKA.....	3
SUMMARY.....	4
SVARBIAUSIOS SĄVOKOS.....	5
PRATARMĖ.....	6
1. ĮVADAS.....	8
1.1. Merginų seksualizavimosi samprata.....	8
1.2. Merginų seksualizavimosi veiksniai.....	9
1.2.1. Psichologiniai ir emociniai veiksniai	9
1.2.2. Socialiniai ir kultūriniai veiksniai	11
1.3. Merginų seksualizavimosi pasekmės.....	14
1.4. Smurto elektroninėje erdvėje ypatumai	16
1.5. Smurto elektroninėje erdvėje ir merginų seksualizavimosi ryšys	18
1.6. Tyrimo tikslas ir uždaviniai	20
2. TYRIMO METODIKA.....	21
2.1. Tyrimo dalyviai	21
2.2. Tyrimo instrumentai	22
2.3. Tyrimo eiga	25
2.4. Statistinės analizės metodai.....	25
3. TYRIMO REZULTATAI.....	26
4. REZULTATŲ APTARIMAS.....	33
IŠVADOS.....	39
LITERATŪRA.....	40
PRIEDAI.....	47
1 priedas. Informuotas sutikimas	47
2 priedas. Seksualizavimosi kintamųjų normalumo pasiskirstymo rodikliai	48
3 priedas. Bendro smurto patyrimo prognoziniai ryšiai	49

SANTRAUKA

Proščepenkaitė, L. (2025). Merginų seksualizavimosi ir smurto patyrimo elektroninėje erdvėje sąsajos. Magistro darbas. Vilniaus universitetas, 49 psl.

Šiais laikais vis dažniau siekiama suprasti seksualizavimosi ir smurto elektroninėje erdvėje sąsajas. Nors merginų seksualizavimasis siejamas su jų pažeidžiamumu, skatindamas smurtą ir priekabiavimą elektroninėje erdvėje, vis dėlto egzistuojanti literatūra pateikia nevienareikšmiškus rezultatus. Tai yra itin reikšminga tema, kurią svarbu tyrinėti šiuolaikinės technologijų aplinkos kontekste, nes tai gali prisidėti prie geresnio merginų seksualizavimosi ir smurto elektroninėje erdvėje suvokimo. Būtent todėl šiame tyrime buvo nagrinėjamas merginų seksualizavimosi ir smurto patyrimo ryšys. Tyrime dalyvavo 118 merginų, kurių amžius svyravo nuo 19 iki 29 metų ($M = 24$; $SD = 2,66$). Tyrime buvo pateiktas instrumentų rinkinys, kuris įvertino merginų seksualizavimąsi, naudojant Mėgavimosi seksualizavimusi skalę (Liss, Erchull, & Ramsey, 2011), Seksualizuoto elgesio skalę, sukurta tyrimo autorės remiantis kitais tyrimais (Erchull & Liss, 2014; Smolak, Murnen, & Myers, 2014), bei smurto patyrimą elektroninėje erdvėje, pasitelkiant Technologijų skatinama seksualinio smurto viktimizacijos skalę (Powell & Henry, 2019). Šiame tyrime buvo nustatyta, jog 91 proc. tyrimo dalyvių buvo patyrusios seksualinį smurtą elektroninėje erdvėje, o seksualinis priekabiavimas buvo dažniausia smurto forma. Gauti rezultatai rodo teigiama sąsaja tarp merginų seksualizavimosi ir seksualinio smurto elektroninėje erdvėje. Be to, merginų seksualizavimasis ir smurto patyrimas elektroninėje erdvėje tarp romantių partnerių turinčių ir ne turinčių nesiskiria, tačiau partnerio seksualumo ribojimas siejamas su merginų seksualizavimusi. Šis tyrimas atskleidžia, kad merginų seksualizavimasis gali didinti jų pažeidžiamumą seksualiniam smurtui elektroninėje erdvėje, taip išryškindamas pavojų, jog saviraiškos laisvė internete gali būti netinkamai interpretuojama ir kelianti smurto riziką.

Raktiniai žodžiai: interneto naudojimas, mėgavimasis seksualizavimusi, pasitikėjimas savimi, romantinis partneris, seksualizavimasis ir smurtas elektroninėje erdvėje.

SUMMARY

Proščepenkaitė, L. (2025). The relationship between self-sexualization among young females and their experiences of cyber-violence. Master's thesis. Vilnius University, p. 49

There is a growing effort to understand the connections between sexualization and cyber violence. While research has indicated that the sexualization of young females may increase their vulnerability to cyber violence and harassment, the existing literature presents conflicting findings. This is an important issue to explore, especially in today's technological landscape, as it can enhance our understanding of both young females sexualization and cyber violence. It is for this reason that this study examined the relationship between young women sexualization and their experience of violence. The participants were 118 females aged between 19 and 29 years ($M = 24$; $SD = 2,66$). The study included a set of instruments that measured young females sexualization using the Sexualization Enjoyment Scale (Liss, Erchull, & Ramsey, 2011), Sexualized Behavior Scales, developed by the study author based on other research (Erchull & Liss, 2014; Smolak, Murnen, & Myers, 2014), and their experience of cyberbullying using the Technology-Enhanced Sexual Violence Victimization Scale (Powell & Henry, 2019). The findings revealed that 91% of the participants had experienced sexual violence in cyberspace, with sexual harassment being the most prevalent form of violence. The results also indicated a positive correlation between females sexualization and the occurrence of cyber sexual violence. Additionally, there was no significant difference in levels of sexualization and experiences of cyber violence between participants with and without a romantic partner, however, limitations on a partner's sexuality were found to be associated with young women sexualization. This study highlights that young females sexualization may increase their vulnerability to sexual violence in cyberspace, underscoring the risk that online freedom of expression can be misinterpreted, putting them at greater risk of violence.

Key words: cyber-violence, enjoying of sexualization, internet use, romantic partner, self-confidence, and self-sexualization.

SVARBIAUSIOS SĄVOKOS

Seksualizavimasis – tai savęs seksualizavimas, kuris pasireiškia kai asmuo elgiasi su savimi kaip su seksualiniu objektu (American Psychological Association, sutr. APA, 2008). Šis elgesys yra savanoriškas (Choi & DeLong, 2019) ir sąmoningas, kai siekiama seksualiai pabrėžti ir išryškinti savo kūną (Allen & Gervais, 2012).

Smurtas elektroninėje erdvėje, arba dar kitaip vadinamas kibernetiniu smurtu (angl. cyber-violence) – tai tyčinis agresyvus elgesys, kai naudojamos skaitmeninės technologijos siekiant įskaudinti, pakenkti, grasinti ar priekabauti prie kito asmens (Mukred et al., 2024).

Skaitmeninis seksualinis priekabiavimas – nepageidaujamas seksualinis elgesys, aiškiai išreiškiantis seksualinius troškimus ar ketinimus kito asmens atžvilgiu, naudojant elektronines priemones (Powell & Henry, 2019).

Vaizdinis seksualinis išnaudojimas – tai kito asmens nuogo kūno ar seksualiai atvirų atvaizdų platinimas be jo sutikimo (Powell & Henry, 2019).

Seksualinė agresija – seksualinis išnaudojimas, šantažas ir seksualinės prievartos platinimas (Powell & Henry, 2019).

Priekabiavimas dėl lyties – nepageidaujami žodiniai ir vizualiniai komentarai bei pastabos, kurios žeidžia asmenis dėl jų lyties, pavyzdžiui, žeminantys komentarai (Powell & Henry, 2019).

PRATARMĖ

Seksualizavimasis yra viena iš dažnėjančių elgesio formų, kai merginos sąmoningai pabrėžia savo seksualumą (Johnson & Yu, 2023), tai išreiškiamos per išvaizdą, aprangą ar skelbiamą turinį internete (Trekels, Ward, & Eggermont, 2018). Anot Arnett (2000) jaunieji suaugusieji aktyviai tyrinėja savo tapatybę, patiria psichologinį ir socialinį nestabilumą bei yra ypač imlūs išorinei įtakai, įskaitant visuomenėje vyraujančias normas ir medijų formuojamus lūkesčius. Todėl nenuostabu, kad seksualizavimasis gali būti dažnesnis tarp jaunesnio amžiaus merginų, kurios dar nėra pilnai susiformavusios kaip asmenybės ir yra jautresnės išorės spaudimui. Tai patvirtina Sherman, Tran ir Sy (2023) tyrimo rezultatai, kai jaunesnės moterys, lyginant su vyresnėmis, buvo linkusios dažniau vertinti save per seksualinio patrauklumo aspektą ir dažniau pasirinkdavo seksualizuotą savęs pateikimo būdą. Seksualizavimasis ankstyvosios suaugystės laikotarpiu yra glaudžiai susijęs su įvairiais socialiniais ir psichologiniais veiksniais, kurie daro įtaką jaunos moters savivertei bei požiūriui į save (Thompson & Donaghue, 2014). Atsižvelgiant į tai, šiame tyrime buvo siekiama išnagrinėti seksualizavimąsi būtent tarp ankstyvosios suaugystės moterų.

Visi naudojami elektronine erdve, tačiau jaunų suaugusiųjų tarpe technologijos ir elektroninė erdvė yra neatsiejama kasdienybės dalis, technologijos tampa ne tik komunikacijos įrankiu, bet ir būdu save išreikšti bei kurti socialinius ryšius. Pastaraisiais metais vis daugiau dėmesio skiriama tam, kaip moterys pateikia save socialiniuose tinkluose. Šiuolaikinėje technologijų dominuojančioje kultūroje seksualizavimasis tampa vis dažnesne merginų saviraiškos forma. Tyrimai nagrinėja kokie veiksniai gali formuoti šį elgesį, pavyzdžiui, nustatyta, kad tai gali paskatinti noras išreikšti save (Adiele & Eghagha, 2024), siekis sustiprinti pasitikėjimą savimi ir savivetę (Thompson & Donaghue, 2014), dėmesio siekimas (Ramsey & Horan, 2018) ar bendraamžių spaudimas (Jones, Vigfusdottir, & Lee, 2004). Mokslinėje literatūroje galima aptikti nevienareikšmiškus tyrimų rezultatus: kai kurie tyrimai pabrėžia teigiamą saviseksualizacijos reikšmę merginų tarpe, kiti tyrimai prieštarauja ir nurodo neigiamus seksualizavimosi aspektus. Tad norint suprasti seksualizavimosi reiškinį itin svarbu tyrinėti veiksnius, kurie prisideda prie save seksualizuojančio elgesio susiformavimo.

Tęsiant toliau, merginų seksualizavimasis atneša įvairių pasekmių. Nors kai kurie autoriai seksualizavimąsi vertina kaip asmeninės laisvės ar galios išraišką (Adiele & Eghagha, 2024; Allen & Gervais, 2012), dauguma kitų pabrėžia jo neigiamas pasekmes, tokias kaip, nepasitenkinimą savimi (Ward, 2016) ar savęs objektyvizavimą (De Wilde, Casini, Wollast, & Demoulin, 2020). Verta paminėti, kad seksualizavimosi pasekmes apima ne tik asmeninius aspektus, bet ir paliečia merginų socialinį

gyvenimą, pavyzdžiui, empatijos sumažėjimą jų atžvilgiu (Cogoni, Carnaghi, & Silani, 2021). Šiai dienai vis dažniau aptariama padidėjusi smurto elektroninėje erdvėje rizika, tačiau nėra daug tyrimų, nagrinėjančių šio smurto ir seksualizavimosi sąsajas.

Šiuolaikiniai socialiniai tinklai suteikia galimybę ne tik laisvai išreikšti save, bet ir kelia naujus iššūkius, ypač merginoms, kurios dalijasi savo nuotraukomis ar seksualizuotu turiniu internete. Elektroninė aplinka tampa vieta, kurioje asmeninis savęs pateikimas ir visuomenės reakcijos susijungia, taip paskatindamos ne visada teigiamus rezultatus (Hosseinmardi et al., 2015). Smurto elektroninėje erdvėje, nukreipto į merginas, reiškinyje kelia vis didesnę susirūpinimą, tačiau iki šiol dar nepakankamai ištirta, kaip jis susijęs su pačių merginų seksualizavimosi elgesiu. Nors atsiranda tyrimų, kurie nurodo, kad seksualizuotas merginų vaizdas skatina priekabiavimą (Ligman, Felig, & Goldenberg, 2024) ir smurtą (Sánchez-Hernández, Herrera, Villanueva-Moya, & Expósito, 2023), kiti teigia, kad tai nėra susiję, nes smurtą elektroninėje erdvėje paskatina skaitmeninės erdvės anonimiškumas (Cao, 2023) ar smurtautojų seksistinės nuostatos (Plieger et al., 2021). Egsiztuojantys tyrimai pateikia nevienareikšmiškus rezultatus, todėl šiame darbe siekiama nagrinėti merginų seksualizavimosi ir patiriamo smurto elektroninėje erdvėje sąsajas.

1. ĮVADAS

1.1. Merginų seksualizavimosi samprata

Įvairiose kultūrose asmeninio patrauklumo puoselėjimas jau seniai laikomas svarbia visuomenės dalimi (Allen, & Gervais, 2012). Šiandien socialiniai tinklai, televizija, reklamos ir nuolat kintantys visuomenės kūno grožio standartai daro didelę įtaką tam, kaip žmonės suvokia ir pateikia savo kūną. Vis dažniau pastebimas žmonių noras įvairiais būdais išreikšti savo seksualumą. Nors seksualizuotas elgesys būdingas abiem lytims, moterys dažniau linkusios į savęs seksualizavimą (Smolak et al., 2014). Be to, pastebima, kad seksualizavimasis dažniau pasireiškia būtent tarp jaunų merginų (Sherman et al., 2023), tad dėl šios priežasties vis daugiau tyrimų nagrinėja šį elgesį merginų tarpe. Nors moterų seksualizavimosi tyrimų skaičius sparčiai auga, autoriai kelia prielaidą, kad vis dar trūksta aiškaus pačios sąvokos apibrėžtumo (Choi & DeLong, 2019). Jau kurį laiką egzistuoja seksualizacijos apibrėžimas, kuris padeda geriau suprasti ir tiksliau apibrėžti seksualizavimosi reiškinį. Amerikos psichologų asociacija išskiria keletą aspektų, kurie apibrėžia seksualizaciją – asmuo yra vertinamas tik dėl savo seksualinio patrauklumo nekreipiant dėmesio į kitas jo savybes, tikimasi, kad asmuo atitiks standartą, pagal kurį fizinis patrauklumas tapatinamas su seksualumu, ir atsiranda seksualinis kito asmens objektyvizavimas, kai asmuo tampa daiktu, skirtu seksualiniam išnaudojimui, prarandant savo savarankiškumą ir teisę priimti sprendimus (APA, 2008). Seksualizavimosi apibrėžimas yra kiek siauresnis ir apima tik vieną pagrindinį aspektą, kai asmuo elgiasi su savimi kaip su seksualiniu objektu (APA, 2008). Anot Johnson ir Yu (2023) seksualizavimasis gali apimti bet kokį elgesį, kurio pagrindinis tikslas – savo patrauklumo pabrėžimas. Vadinasi, kaip ir seksualizacija, seksualizavimasis apima fizinio patrauklumo tapatinimą su asmens seksualumu, kai, pavyzdžiui, figūra yra suvokiama per seksualinę prizmę. Aprašydami moterų seksualizavimosi elgesį Choi ir DeLong (2019) patvirtina šią prielaidą, teigdami, kad seksualizuodamos save moterys prilygina savo fizinį patrauklumą seksualumui bei savo seksualinį patrauklumą sieja su saviverte.

Tyrimai rodo, kad moterys ne tik patiria seksualizaciją iš aplinkos, bet ir pačios aktyviai seksualizuojasi (Allen & Gervais, 2012). Tai leidžia daryti prielaidą, kad seksualizavimasis gali būti nulemtas išorinių aplinkos veiksnių, o asmuo nebūtinai yra vienintelis atsakingas už savo kūno seksualizavimą. Vis dėlto nagrinėjant šios elgesio apibrėžtumą, svarbu paminėti, kad seksualizavimasis yra savanoriškas veiksmas, kai žmogus pats nusprendžia seksualizuoti save (Choi & DeLong, 2019), šis elgesys yra sąmoningas, kai siekiama seksualiai pateikti, pabrėžti ir išryškinti savo kūno bruožus (Allen & Gervais, 2012). Trekels ir kiti (2018b) tokį elgesį sieja su dažna plaukų priežiūra, makiažo naudojimu, aukštakulnių avėjimu, aptemptų drabužių dėvėjimu, trumpų sijonų ar kelnių pasirinkimu, sportavimu

siekiant išryškinti kūno formas, kvėpalų naudojimu, nuolatinio savo svorio stebėjimu ir seksualių nuotraukų darymu. Nors elgesys, kurį autoriai sieja su seksualizavimusi, ne visada rodo seksualumą, tai priklauso nuo asmens ketinimų, t.y., jei moteris tokiu elgesiu sąmoningai siekia išryškinti savo seksualumą, jis gali būti laikomas seksualizavimusi. Kiti autoriai daugiau dėmesio skiria moterų elgesiui, kuris gali pasireikšti kaip savęs seksualizavimas, pavyzdžiui, moterų pasirinkimas šokti aplink stulpą ar viešas krūtinės demonstravimas (Erchull & Liss, 2014). Vadinasi, merginų seksualizavimasis formuojasi ne tik per išvaizdą ar apsirengimą, bet ir veiklų pasirinkimus.

Taigi, nors seksualizavimasis gali pasireikšti nepriklausomai nuo lyties, vis dėlto dažniau seksualizuojasi jaunos moterys. Šis elgesys gali būti išreikštas įvairiais būdais, pavyzdžiui, drabužiais ar tam tikru elgesiu, tačiau savanoriškas savęs pateikimas visuomet vyrauja kaip pagrindinis seksualizavimosi aspektas. Nagrinėjant šį fenomeną svarbu atsižvelgti ir į veiksnius, kurie skatina tokį elgesį, todėl toliau bus kalbama apie tai.

1.2. Merginų seksualizavimosi veiksniai

Choi ir DeLong (2019) savęs seksualizavimo skatinančius veiksnius suskirsto į kelias pagrindines kategorijas. Pirmiausia išskiriami išoriniai veiksniai, kurie apima kultūrinį, socialinį ir medijų poveikį, formuojantį moters seksualumo normas bei lūkesčius. Toliau nurodomi vidiniai veiksniai, susiję su asmenine motyvacija, tapatybe ir savęs suvokimu. Taip pat autoriai kalba apie bendresnius visuomenės veiksnius, susijusius su tuo, kaip mergaitės ir moterys yra auklėjamos ir ko iš jų tikimasi – pavyzdžiui, kad jos turi būti patrauklios ir moteriškos (Choi & DeLong, 2019). Galiausiai, autoriai įvardija praktinius veiksnius, kai moterys seksualizuotą elgesį pasirenka sąmoningai, siekdamos tam tikros naudos ar tikslų, pavyzdžiui, daugiau dėmesio ar sėkmės tam tikrose srityse (Choi & DeLong, 2019). Toliau šiame darbe bus plačiau aptariami šie veiksniai ir jų sąsajos su merginų seksualizavimusi.

1.2.1. Psichologiniai ir emociniai veiksniai

Seksualizavimasis sparčiai plinta šių dienų visuomenėje, viename tyrime ketvirtadalis pradinio amžiaus mergaičių pasižymi saviseksualizacijos elgesiu (Starr & Zurbruggen, 2019). Būtent todėl naudinga nagrinėti kokie veiksniai paskatina šį elgesį jaunų merginų tarpe. Moterų seksualizavimasis gali būti susijęs su psichologiniais aspektais, tokiais kaip pasitikėjimas savimi, įgalinimas bei saviraiška. Kai kurios moterys seksualumo raišką suvokia kaip galimybę išreikšti savo asmenybę, kūniškumą bei laisvę rinktis, kaip jos nori būti matomos ir suprantamos (Adiele & Eghagha, 2024). Neretai moterys pasirenka skirtingus būdus išreikšti save, kai kurios renkasi subtilius saviraiškos variantus, tuo tarpu kitos atviresnius ir akį traukiančius. Nenuostabu, kad saviraiška ir seksualizavimosi elgesys gali būti

tarpusavyje susiję, nes noras išreikšti save gali apimti tam tikrų drabužių dėvėjimą ar kitus seksualizuotus veiksmus (Erchull & Liss, 2014; Trekels et al, 2018b). Psichologiniai veiksniai, lemiantys moters norą seksualizuotis, gali kilti iš vidinių motyvų, tokių kaip noras jaustis patrauklia ir stipria, taip išreiškiant savo moteriškumą (Allen & Gervais, 2012). Viena tyrime teigiama, kad didesnis pasitikėjimas savimi laikomas sėkmingo seksualumo išraiškos privalumu, nes pasitikėjimas savimi yra svarbus ir būtinas norint sėkmingai demonstruoti seksualizuotą įvaizdį (Thompson & Donaghue, 2014). Kai kurios moterys pasirenka elgesį, kuris stiprina jų tapatybę, kitos investuoja į savo išvaizdą kaip savęs įprasminimo šaltinį, o seksualizavimasis tampa priemone patirti malonumą, jaudulį arba netgi įtvirtinti savo galią ir kontrolę socialinėse situacijose. Thompson ir Donaghue (2014) nurodo, kad moterys, siekdamos paaiškinti seksualizuoto elgesio būdus, remiasi feministinėmis idėjomis. Autorių nuomone, moterys paaiškina tokį elgesį kaip siekį patirti malonumą, ugdyti pasitikėjimą savimi ir stiprinti savivertę, tuo pačiu išreiškiant laisvą pasirinkimą bei asmeninę saviraišką, kurios laikomos pagrindinėmis moterų savęs išraiškos dalimis (Thompson & Donaghue, 2014). Tai gali paaiškinti, kodėl moterys pasirenka atskleisti savo seksualumą, pavyzdžiui, dėvėdamos atviresnę aprangą naktiniuose klubuose arba dalyvaudamos seksualizuotuose pasirodymuose, tai tampa dar viena galimybe išreikšti savo asmenybę ir kūrybiškumą. Ir iš tiesų, merginos, kurios pasižymi dažnesniu seksualizavimosi elgesiu, renkasi labiau kūną seksualizuojančius drabužius (McKenney & Bigler, 2016). Tokia raiška gali stiprinti pasitikėjimą savimi, nes leidžia moterims pačioms kontroliuoti savo įvaizdį ir jaustis gerai savo kūne. Be to, seksualizavimasis gali suteikti geresnę savijautą, pavyzdžiui, moterys gali pasižymėti aukštesne saviverte ir save vertinti kaip labiau patrauklią (Breines, Crocker & Garcia, 2008). Šiuo požiūriu seksualizavimasis gali būti ne išorinės aplinkos padarinys, o sąmoningas savęs įgalinimo veiksmas, kai moterys pačios apibrėžia, ką reiškia būti patrauklia ir galinga.

Pripažinimo siekis yra itin svarbi visuomenės dalis, šis reiškinys kyla įvairiausiuose socialiniuose kontekstuose. Kadangi tai neatsiejama žmonių funkcionavimo dalis, nenuostabu, kad moterų seksualizavimosi rėmuose pripažinimo siekis taip pat gali turėti įtakos moterų elgesiui. Ramsey ir Horan (2018) nustatė, jog noras atkreipti dėmesį į save buvo pagrindinis veiksnys, skatinantis merginų seksualizavimąsi ir seksualių nuotraukų skelbimą elektroninėje erdvėje. Be to, kitame tyrime noras tapti populiariu buvo stiprus veiksnys, skatinantis skelbti seksualizuotas nuotraukas internete (Baumgartner, Sumter, Peter & Valkenburg, 2015). Seksualizavimasis gali būti kaip įrankis siekiant patraukti norimo žmogaus dėmesį: pasak Choi ir DeLong (2019), moterų tarpe sėkmingas bandymas gauti seksualinio dėmesio iš vyrų gali sukelti jausmą, jog vyrai jas vertina ar žavisi jomis. Toks moterų elgesys ne tik susilaukia norimų rezultatų, t.y., dėmesio dėl savo seksualumo, tačiau taip pat paskatina teigiamus jausmus apie save. Barnett, Maciel bei Gerner (2018) teigia, kad mėgavimasis seksualizavimusi yra

glaudžiai susijęs su seksualine savistaba, kuri padeda moterims jaustis patrauklesnėms, atviresnėms netradiciniams lytiniams santykiams ir jautresnėms romantiniams santykiams, na o tai savo ruožtu rodo, jog moterys naudoja seksualizuotą dėmesį, siekdamos romantiško artumo. Vadinasi, moterų seksualizuotas savęs pateikimas gali būti romantinio partnerio paieškos būdas. Kita vertus Janicka ir Jarecka (2024) teigimu žmonės, turintys žemesnę savivertę ir mažesnę seksualinį pasitenkinimą, dažniau seksualizuoja savo išvaizdą, o tai gali reikšti, kad tokiu būdu jie siekia kitų žmonių pripažinimo ir dėmesio. Moterims, turinčioms žemesnę savivertę, dažnai būna sunku prisitaikyti prie seksualizuotų standartų, nes jos gali jausti, kad privalo atitikti šiuos idealus. Tai gali kilti iš įsitikinimo, kad tik tokiu būdu jos sulauks dėmesio, kurio joms trūksta (Thompson & Donaghue, 2014).

Taigi, moterų seksualizavimasis gali būti sąmoningas saviraiškos, įgalinimo ir pasitikėjimo savimi būdas, leidžiantis kontroliuoti savo įvaizdį bei patirti teigiamas emocijas. Kita vertus autoriai nurodo, kad šis elgesys taip pat gali būti susijęs su žemesne saviverte ir noru sulaukti dėmesio. Todėl galime daryti prielaidą, kad moterų seksualizavimasis yra sudėtingas reiškinys, kurį formuoja įvairiausi aspektai. Svarbu pažiūrėti kaip socialiniai veiksniai gali prisidėti prie merginų seksualizavimosi, todėl toliau bus aptariama kaip kultūra veikia moterų seksualizavimąsi.

1.2.2. Socialiniai ir kultūriniai veiksniai

Tyrinėjant seksualizavimosi fenomeną reikėtų atsižvelgti į aplinkos veiksnius, kurie skatina moterų seksualizavimąsi. Socialinis ir kultūrinis poveikis turi didelę įtaką moterų seksualizavimuisi, formuojant jų požiūrį į kūną, seksualumą ir išvaizdą. Prieš plačiau nagrinėjant saviseksualizaciją, svarbu išsiaiškinti, kas sudaro socialinį ir kultūrinį poveikį, formuojantį moterų požiūrį į savo kūną ir seksualumą. Šiai dienai itin svarbu paminėti socialinę erdvę, kuri gali prisidėti prie merginų seksualizavimosi elgesio. Kitas reikšmingiausių veiksnių yra artima aplinka – draugai, šeima ar romantinis partneris, kurių nuostatos ir vertybės gali daryti įtaką tam, kaip moteris suvokia savo patrauklumą. Taip pat svarbios ir platesnės visuomeninės normos, tokios kaip lyčių vaidmenys ir grožio standartai, kurie nulemia, kokie elgesio ir išvaizdos modeliai yra laikomi priimtinais ar net skatinamais. Be to, tam tikros socialinės erdvės, pavyzdžiui, darbo aplinka, gali lemti moterų pasirinkimus akcentuoti savo seksualumą siekiant pripažinimo ar profesinės sėkmės. Visi šie veiksniai tarpusavyje persipina ir daro įtaką moterų savivaizdžiui bei jų santykiui su seksualizavimusi, būtent todėl šie aspektai bus aprašomi plačiau.

Panašiai kaip ir lieknumo idealas visuomenėje, moterų seksualizavimas žiniasklaidoje gali skatinti papildomą moterų fizinės išvaizdos standartą ir elgesį (Nowatzki & Morry, 2009). Ir iš tiesų Lietuvoje atliktame tyrime paaiškėjo, kad žiniasklaidoje, ypač vaizdo įrašuose, moterys yra dažniau nei vyrai vaizduojamos seksualiai siekiant išryškinti jų kūną (Simokaitis, Obelenienė, & Pranckevičienė, 2012).

Svarbu paminėti, kad jaunų merginų rate stebėjimas tokio pobūdžio turinio gali formuoti seksualizavimosi elgesį, nes yra žinoma, jog jaunesnės merginos yra jautresnės socialinės aplinkos įtakai (Arnett, 2000). Yra žinoma, kad socialinės žiniasklaidos naudojimas siejamas su seksualumo ir fizinio patrauklumo vertinimu (van Oosten, 2018). Vieno tyrimo rezultatai atskleidė, kad socialinės žiniasklaidos naudojimas yra susijęs su dažnesniu merginų seksualizavimusi, o tai reiškia, kad didesnis dėmesys skiriamas seksualiniui patrauklumui ir savo išvaizdos stebėjimui (Ward et al., 2023). Pasak Trekels, Karsay, Eggermont ir Vandenbosch (2018) moterų žurnalai ir socialinė žiniasklaida prisideda prie merginų seksualizavimosi elgesio paplitimo. Galime pamatyti daugybę nerealistinių ir hiperseksualizuotų moterų vaizdų, pavyzdžiui, reklamose naudojami moterų kūnai ir socialinėse medijos paplitusi liekno kūno tendencija. Seksualizuotas savęs pateikimas plinta įvairiuose žiniasklaidos platformose. Štai viename tyrime buvo pastebėta, kad net atlikėjai ir jų muzika skatina seksualizavimąsi, būtent moterys buvo seksualiai pateikiamos ir seksualizuojamos, be to, joms buvo taikomi griežtesni išvaizdos reikalavimai ir tai paskatino dažnesnį seksualiai viliojantį elgesį tarp merginų (Aubrey & Frisby, 2011). Žiniasklaidos poveikį parodo ir kiti atlikti tyrimai, Smolak ir kitų (2014) tyrime tiek moterys, tiek vyrai teigė, kad moterims yra daromas didesnis spaudimas būti seksualiomis, o tai suformuoja seksualizavimosi normą tarp moterų. Moterys stebėdamos seksualizacijos turinį gali susitapatinti su juo bei keisti savo kūno pateikimą taip jį seksualizuodamos. Pavyzdžiui de Vries, Peter, Nikken ir de Graaf (2014) tyrime nustatyta, jog dažnesnis paauglių merginų socialinių tinklų naudojimas buvo susijęs su didesniu dėmesiu savo išvaizdai, o tai savo ruožtu didino norą atlikti kosmetines operacijas. Vadinasi, socialiniai tinklai ir bendra žiniasklaida iš tiesų formuoja merginų seksualizavimąsi.

Nagrinėjant socialinės žiniasklaidos poveikį moterų seksualizavimuisi itin svarbu aptarti elektroninės erdvės naudojimo ypatumus, kurie taip pat gali prisidėti prie seksualizavimosi formavimosi. Šiai dienai galime pamatyti įvairių socialinės medijos paskyrų, kurios vienaip ar kitaip gali prisidėti prie seksualizavimosi kultūros, pavyzdžiui, vieno tyrimo rezultatai parodė, kad būtent pokalbiai apie išvaizdą „Facebook“ platformoje, o ne bendras jos naudojimo laikas, buvo tiesiogiai susiję su savęs seksualizavimu tarp jaunų suaugusiųjų (Trekels et al, 2018b). Kita vertus laikas praleistas internete gali būti svarbu nagrinėjant seksualizavimąsi. Yra žinoma, kad kuo daugiau laiko moterys praleidžia tokiose platformose kaip „Instagram“ ar „TikTok“, kurios yra labai vizualios ir orientuotos į išvaizdą, tuo didesnė tikimybė, kad jos perims išvaizdos normas, o tai paskatins jas elgtis seksualizuotai, pavyzdžiui, skelbti provokuojančias asmenukes ar pabrėžti seksualizuotas kūno dalis (Bell, Cassarly & Dunbar, 2018). Dar vienas tyrimas nagrinėjo socialinės paskyros „TikTok“ įtaką seksualizavimosi kultūrai, autorių teigimu būtent šioje erdvėje matomi vaizdai, tokie kaip lūpų kramtymas, seksualinį atspalvį turinčių dainų klausymasis, gundantys šokiai ir drabužių, atidengiančių iškirptę ir nugarą bei pabrėžiančių krūtinę,

dėvėjimas, paskatina kūna pabrežiantį elgesį ir seksualizavimąsi elektroninėje erdvėje (Soriano-Ayala, Bonillo Díaz & Cala, 2023). Nenuostabu, jog plintančios seksualaus turinio nuotraukos taip pat gali paskatinti įsitraukti į tokio pobūdžio vaizdų skelbimą. Sarabia ir Estévez (2016) atrado, kad būtent merginos yra labiau linkusios skelbti, dalytis ir komentuoti provokuojančias ir įtaigias nuotraukas, dažniausiai asmenukes, skatinančias erotizuoti savo kūną. Taigi, matomas seksualizuotas turinys elektroninėje erdvėje kelia norą išbandyti tokį elgesį, na o tai formuoja seksualizavimąsi tarp merginų.

Seksualizavimosi kontekste moterų požiūrį į seksualumą keičia ne vien matomi seksualūs kūno vaizdai žiniasklaidoje, didelę reikšmę turi ir bendraamžių pokalbiai, ypač tada, kai aptariamas matomas turinys. Tyrimai rodo, kad bendraamžių įtaka gali būti stipresnė nei tiesioginis žiniasklaidos poveikis, nes yra socialiai patiprinama ir nuolat pasikartoja kasdienybėje (Jones et al., 2004). Pokalbiai apie išvaizdą su savo draugais socialiniame tinklalapyje turi sąsajų su savęs seksualizavimu, t.y. marškinėlių, su gilia iškirpte, bei kelnų, žemu juosmeniu, dėvėjimu (Trekels et al., 2018b). Pasak Trekels ir Eggermont (2021), merginų bendravimas su bendraamžiais yra susijęs su seksualizavimusi, autoriai nurodo, jog būtent gaunamos seksualizuojančio turinio žinutes prisideda prie susirūpinimo savo išvaizda, o šis susirūpinimas skatina merginų seksualizuojantį elgesį. Santykiai formuoja asmenybę, todėl nekeista, jog bendravimas pakreipia žmogaus pasirinkimus. Jaunų merginų, kurios dar tik formuoja tvirtus savo įsitikinimų, aplinka gali paveikti jų mąstymą ar elgesį, o neretu atveju pripažinimo siekimas tai dar labiau sustiprina. Baumgartner ir kitų (2015) tyrimo rezultatai atskleidė, kad bendraamžių nuostatos ir grupės normos turėjo įtakos paauglių dalijimuisi seksualinio pobūdžio nuotraukomis internete. Paauglės, kurios manė, kad daugelis jų bendraamžių save pristato seksualiai, dažniau dalijosi nuotraukomis su maudymosi kostiumėliais, seksualiose pozose ir kitomis seksualinio pobūdžio nuotraukomis (Baumgartner et al., 2015). Vadinasi, aplinka, būtent artimiausias draugų ratas, gali prisidėti prie merginų seksualizavimosi tiek elektroninėje erdvėje, tiek realiame gyvenime.

Be to, grožio standartų internalizavimas prisideda prie kūno priežiūros elgesio, pavyzdžiui, nuolatinio savo išvaizdos stebėjimo (Ward, Jerald, Grower, Daniels & Rowley, 2023). Romantiniuose santykiuose tai gali apimti ir partnerius, kai asmenys atidžiai stebi savo partnerio kūną. Ramsey ir Hoyt (2015) tyrime buvo atrasta, kad moterys, kurios patyrė dažnesnį partnerio dėmesį jų kūnui, dažniau pačios linko į savo kūno stebėjimą. Pasak Hoyt (2013), kuo dažniau moterys jaučiasi vertinamos tik dėl savo išvaizdos, tuo labiau jos linkusios sureikšminti savo išvaizdą ir orientotis tik į jos puoselėjimą. Santykiuose merginos gali jausti spaudimą atitikti partnerio lūkesčius ar idealus, susijusius su išvaizda, elgesiu ar seksualiniu patrauklumu. Be to, moterų nuomonė apie tai, kas patinka jų partneriui, gali turėti įtakos jų elgesiui ir lemti tam tikrus pokyčius siekiant atitikti tuos lūkesčius, pavyzdžiui, viename tyrime moterys teigia, kad seksualizuoti vaizdai, kuriuose vaizduojamos liekno sudėjimo moterys, daro

reikšmingą įtaką jų įsitikinimui, kad romantiški partneriai labiau vertina liekną kūno tipą (Overstreet, Quinn, & Marsh, 2015). Jei partneris dažnai akcentuoja išvaizdą, gretina merginą su seksualizuotais medijų vaizdiniais ar skatina seksualizuotą elgesį (pavyzdžiui, per komplimentus, kūno lyginimus su kitomis merginomis, komentarus), mergina gali pradėti save vertinti labiau per seksualumo prizmę. Tokiu būdu romantiškas partneris tampa socialine aplinka, kurioje merginų seksualizacija yra ne tik toleruojama, bet ir skatinama, o tai gali lemti didesnę merginos polinkį seksualizuotis siekiant pripažinimo, meilės ar artumo santykiuose.

Taigi, moterų seksualizavimasis yra glaudžiai susijęs su socialinės aplinkos įtaka, įskaitant žiniasklaidą, artimųjų nuostatas ir romantiškų partnerių lūkesčius. Šie veiksniai formuoja merginų požiūrį į savo kūną ir seksualumą, o šis besikeičiantis kūno suvokimas gali paskatinti merginų seksualizavimąsi kaip būdą siekti socialinio pripažinimo, dėmesio ar artumo santykiuose. Šiandien socialinė žiniasklaida daro reikšmingą įtaką moterų seksualizavimuisi. Merginoms elektroninė erdvė tampa priemone išreikšti save, bet kartu ir spaudimo šaltiniu, skatinančiu prisitaikyti prie vyraujančių išvaizdos standartų, kurie neretai būna pateikti per seksualumo prizmę. Nagrinėjant merginų seksualizavimosi reiškinį, svarbu įvertinti, kokias pasekmes šis elgesys gali sukelti, todėl ši tema bus aptariama kitame skyriuje.

1.3. Merginų seksualizavimosi pasekmės

Moterų savęs seksualizavimo padariniai yra sudėtingi ir įvairūs, apimantys daugybę aspektų. Psichologiniu požiūriu moterų seksualizavimasis gali formuoti netinkamą kūno stebėjimą bei psichikos sveikatos problemas. Ir iš tiesų buvo atrastas seksualizavimosi ir netinkamo kūno stebėjimo ryšys. Pasak De Wilde, ir kitų (2020) moterų, kurios tiki savo seksualumo įgalinimo galimybėmis, dažniau žiūri į savo kūną ir elgiasi su juo kaip su daiktu, skirtu vyrų dėmesiui pritraukti. Erentaitė ir Malinauskienė (2010) nustatė, kad paauglių merginų kūno sudaiktinimas, vienas iš moteriškumo ideologijos aspektų, yra susijęs su žemesniu savęs vertinimu ir didesniu depresiškumu. Tai tiesiogiai siejasi su seksualizavimu, kai merginos pradeda matyti save kaip seksualinius objektus kitų akimis, o tai kelia neigiamus jausmus apie save ir savo kūną. Kitas tyrimas taip pat rodo, kad moterų, kurios dažnai dalijasi seksualizuotomis savo nuotraukomis socialiniuose tinkluose, gali patirti neigiamą kūno objektyvizaciją ir socialinį stresą (Fardouly, Diedrichs, Vartanian & Halliwell, 2015). Be to, seksualizavimasis ir netinkamas kūno stebėjimas prisideda prie neigiamų valgymo aspektų bei sumažėjusio seksualinio pasitenkinimo (De Wilde et al., 2020). Nors Aubrey (2006) atliktame tyrime seksualizuojančių televizijos laidų ir žurnalų stebėjimas neturėjo įtakos moterų savo kūno stebėjimui, vis dėlto kitas tyrimas pabrėžia neigiamą kūno stebėjimą bei susirūpinimą svoriu kaip seksualizavimosi rezultata (Starr & Zurbruggen,

2019). Be to, vienoje literatūros apžvalgoje buvo gauti panašūs rezultatai: Ward (2016) teigia, jog seksualizuojantis elgesys ir kasdienis šio elgesio poveikis yra tiesiogiai susiję su didesniu nepasitenkinimu savo kūnu, didesniu savęs objektyvizavimu, didesniu seksistinių įsitikinimų, priešiškų seksualinių įsitikinimų palaikymu bei didesniu seksualinio smurto prieš moteris toleravimu. Taigi, seksualizavimasis gali lemti tai, kad moterys ima nepasitikėti savo kūnu, jaučia dėl jo gėdą ir neretai siekia pakeisti savo išvaizdą.

Kita vertus, atsiranda tyrimų, kurie rodo prieštarigus rezultatus. Kai seksualumas išreiškiamas savarankiškai ir dėl asmeninių motyvų, tai gali neturėti neigiamų pasekmių, netgi priešingai – prisidėti prie pozityvesnio kūno suvokimo (Pellizzer, Tiggemann & Clark, 2016). Šiai dienai tyrėjai paliečia saviseksualizacijos įgalinimo ir išnaudojimo pasekmes, t.y. tyrinėjama, ar saviseksualizacija formuoja galios ar išnaudojimo jausmą tarp moterų. Atliktame Aubrey, Gamble ir Hahn (2017) tyrime nurodoma, jog moterų grupėje seksualizavimasis siejamas su mėgavimusi seksualumu, kas gali formuoti galios jausmą. Be to, teigiamas moterų seksualizavimosi vertinimas, kylantis iš meilės sau ir noro gerai jaustis savo kūne, galėtų padidinti jų pasitikėjimą savimi ir savo kūnu, pavyzdžiui, tyrimas, kuriame dalyvavo jaunos australės, parodė, kad moterys sutiko, jog pateikdamos save seksualizuotai, jos patiria malonumą ir didesnį pasitikėjimą savimi (Thompson & Donaghue, 2014). Tad moterys, kurios teigiamai vertina seksualizavimąsi, rečiau patiria psichologines ir fizines problemas (Erchull & Liss, 2015). Priimdamos ir puoselėdamos savo kūną, jos gali jaustis stipresnės ir išsilaisvinti iš visuomenės grožio idealų. Laisvas savo seksualumo išreiškimas keltų iššūkį pasenusiems grožio standartams ir suteiktų erdvės įvairioms grožio rūšims.

Profesinėje aplinkoje savęs seksualizavimas gali turėti nevienareikšmiškų pasekmių. Viena vertus, tai gali suteikti tam tikrų privalumų tose darbo vietose, kuriose vertinama fizinė išvaizda, pavyzdžiui, modelio, aktorės ar pardavėjos darbo pozicijoje. Seksualizavimasis gali atitikti šios srities standartus ir lūkesčius, o tai suteikia geresnes galimybes įsidarbinti ir gauti didesnes pajamas. Be to, moterys, kurios seksualizuojasi, gali būti labiau paklausios darbo pozicijoje, kurioje pabrėžiamas patrauklumas, taip padidindamos savo karjeros perspektyvas. Tai nurodo Judge, Hurst ir Simon (2009) teigdami, kad patrauklumas turi teigiamos įtakos pajamoms ir profesinei sėkmei, patrauklūs suaugusieji dažniau pasiekia didesnę nei vidutinę profesinę sėkmę, palyginti su mažiau patraukliais bendraamžiais. Tuo tarpu konservatyviose darbo vietose dažnai tikimasi rimtesnio ir atsakingesnio savęs pateikimo, todėl seksualizuotas įvaizdis gali būti vertinamas kaip neprofesionalus. Anot Smith ir kitų (2018) seksualizuotą išvaizdą ir kūną atskleidžiantys drabužiai paskatina suvokti moterį kaip mažiau sąžiningą ir patikimą, o tai gali sumažinti jos kompetencijos vertinimą. Moterys, save pateikiančios seksualiai, yra suvokiamos kaip mažiau šiltos ir kompetentingos, o šis neigiamas suvokimas profesinėje aplinkoje sumažina

tikimybę būti įdarbintoms (Guillén, Kakarika, & Heflick, 2023). Taigi, moterų seksualizavimasis gali sustiprinti dėmesio kreipimą tik į išvaizdą bei įtvirtinti siaurą moteriškumo supratimą ir apriboti darbo pozicijas, kuriose moterys laikomos galinčiomis jas atlikti.

Tęsiant toliau, galime pastebėti vyraujančią visuomenės požiūrį, jog stipri ir savimi pasitikinti moteris yra neįprastas savęs išreiškimo būdas. Jau žinome, kad merginų seksualizavimasis pabrėžia moterų pasitikėjimą, tvirtą nuomonę ir dominavimą, kas savo ruožtu gali paskatinti neigiamą moterų vertinimą. Taip nurodo Infanger, Rudman ir Sczesny (2016), savęs seksualizavimu besimėgaujanti moteris patiria neigiamą reakciją dėl to, kad yra suvokiama kaip per daug dominuojanti. Kitame tyrime mergaitės, kurios save pristatydavo seksualiai, taip pat patyrė neigiamą vertinimą iš kitų mergaičių (Baumgartner et al., 2015). Tai atskleidžia, kad moterų seksualizavimasis visuomenėje dažnai suprantamas kaip normoms prieštaraujantis galios ir savarankiškumo demonstravimas, kuris gali sukelti neigiamą socialinį vertinimą.

Be to, merginų seksualizavimasis gali prisidėti prie kultūros, kuri normalizuoja ar pateisina seksualinį priekabiavimą ir smurtą prieš moteris, gali atsirasti įsitikinimas, jog seksualizuotos moterys yra seksualiai prieinamesnės arba mažiau vertos pagarbos ir autonomijos. Cogoni ir kitų (2021) teigimu, moterų seksualizavimasis sumažina patiriamą empatiją joms. Autoriai išklė prielaidą, jog hipotetinio užpuolimo atveju sumažėję empatiniai jausmai seksualizuotai moteriai, gali paašškinti polinkį ignoruoti kito asmens emocijas, o tai lemia smurtinį elgesį arba pagalbos neteikimą moterų atžvilgiu (Cogoni et al., 2021).

Taigi, tyrėjai kelia klausimą, ar seksualizuotas savęs pateikimas iš tiesų suteikia moterims galios, ar priešingai – daro jas labiau pažeidžiamas. Galime pastebėti, kad merginų seksualizavimasis gali sukelti teigiamų rezultatų, tačiau taip pat paskatinti rimtų neigiamų padarinių, tokių kaip nesaugumo jausmas ir socialinis pažeidžiamumas. Šiandien, sparčiai plintant technologijų naudojimui, šis nesaugumas vis dažniau persikelia į elektroninę erdvę. Būtent todėl toliau bus aptariamas smurtas elektroninėje erdvėje ir jo sąsajos su moterų seksualizavimu.

1.4. Smurto elektroninėje erdvėje ypatumai

Šiuolaikinėje visuomenėje technologijos tapo neatsiejama kasdienio gyvenimo dalimi, jos palengvina bendravimą, darbą ir bet kurį kitą gyvenimo aspektą. Tačiau kartu su elektroninės erdvės teikiamomis galimybėmis atsiranda ir naujų grėsmių. Viena jų gali būti smurtas elektroninėje erdvėje. Tokio pobūdžio smurtas yra auganti problema, kuri gali paliesti bet kurį interneto vartotoją. Pasak Mukred ir kitų (2024) smurtas elektroninėje erdvėje yra technologijų, tokių kaip internetas ir mobilieji įrenginiai, naudojimas siekiant pakenkti, grasinti ar priekabauti prie asmenų. Smurtas elektroninėje

erdvėje apima įvairias formas, Mukred ir kiti (2024) išskiria šias: priekabiavimas, asmeninės informacijos skelbimas be sutikimo, įsilaužimai į elektroninius prietaisus, keršto pornografija, tapatybės vagystė, seksualinis priekabiavimas, persekiojimas ir apsimetinėjimas internete. Svarbu paminėti, kad smurtas elektroninėje erdvėje gali pasireikšti per neapykantos kalbą, pavyzdžiui, grasinimus, seksualinius komentarus, vulgarius žodžius ir patyčias (Mukred et al., 2024). Tai parodo, kad elektroninė erdvė tampa ne tik bendravimo ir saviraiškos priemone, bet ir platforma, kurioje gali būti išreiškiamos neigiamos emocijos, netolerancija ir net destruktivūs elgesys. Taigi, nepaisant to, kad šiuolaikinės socialinės medijos platformos kuria erdvę bendravimui ir ryšių užmezgimui, jos taip pat gali tapti erdve, kuria naudojasi smurtautojai.

Nors smurto, elektroninėje erdvėje, paplitimą gali būti sunku nustatyti, vis gi atsiranda tyrimų, kurie nagrinėja šios problemos mastą. Gonultas (2022) atliktame tyrime buvo rasta, kad 68 proc. studentų yra susidūrę su smurtu elektroninėje erdvėje. Pasak Machado, Caridade, Araújo ir Faria (2022) jauni žmonės, ypač paaugliai ir jaunimas, dažniau nukenčia nuo smurto elektroninėje erdvėje, nes daug laiko leidžia internete, dažnai naudoja socialinius tinklus ir dar tik formuoja savo tapatybę, todėl jie yra jautresni kitų nuomonei. Panašiai Juzvaitė ir Žuravliova (2022) tegia savo tyrime, kad per dažnas naudojimas elektronine erdve gali daryti neigiamą įtaką jaunų suaugusiųjų psichologinei sveikatai. Dauguma jaunų žmonių naudoja elektroninėmis erdvėmis, todėl nenuostabu, jog smurto rizika išauga. Itin svarbu paminėti aukų ir smurtautojų tarpusavio ryšį, Machado ir kiti (2022) nurodo, kad dažniausiai elektroninis smurtas pasireiškia iš bendraamžių, tačiau daugeliu atvejų aukos asmeniškai nepažįsta skriaudėjo. Panašūs rezultatai buvo gauti kitame tyrime: net 92,6 proc. aukų teigė, kad skriaudėjai buvo nepažįstami žmonės (Hassan et al., 2020). Vadinasi, smurtautojai gali asmeniškai nepažinti aukos, tačiau elektroninė erdvė leidžia vienu ar kitu būdu priartėti prie asmens. Vis dėlto dalis tyrimų atkreipia dėmesį, kad elektroninis smurtas taip pat gali būti pasireikšti tarp romantinių partnerių. Zweig, Dank, Yahner ir Lachman (2013) nustatė, kad ketvirtadalis paauglių, turinčių romantinį partnerį, patyrė skaitmeninį smurtą, įskaitant persekiojimą, kontrolę ar grasinimus. Be to, Reed, Tolman ir Ward (2017) pastebėjo, kad smurtas elektroninėje erdvėje dažniau pasireiškia romantinių santykių metu, o tai siejasi su neigiamu poveikiu aukos savijautai. Taigi, nors kai kurie tyrimai parodo, kad smurtas elektroninėje erdvėje dažnai vyksta tarp artimai vienas kitą pažįstančių žmonių, kiti akcentuoja, kad smurtas elektroninėje erdvėje gali pasireikšti ir be asmeninio aukos pažinimo.

Be to, duomenys rodo, jog moterys kur kas dažniau patiria elektroninį smurtą (Gonultas, 2022), ypač persekiojimą internete ir keršto pornografiją (Mukred et al., 2024), tuo tarpu vyrai dažniau įsitraukia į elektronines patyčias (Gonultas, 2022). Panašūs rezultatai matomi ir Lietuvoje, moterys kur kas dažniau nei vyrai susiduria su seksualiniu priekabiavimu (Aleksė & Žardeckaitė-Matulaitienė, 2021).

Tyrimų, apimančių 32 šalis, rezultatų analizė rodo, kad technologijomis grindžiamas smurtas prieš moteris yra plačiai paplitęs – šis rodiklis siekia net 31 proc. (Benítez-Hidalgo, Henares-Montiel, Ruiz-Pérez, & Pastor-Moreno, 2024). Šis skaičius atskleidžia, kad beveik trečdalis moterų yra patyrusios smurtą skaitmeninėje erdvėje, o tai pabrėžia, jog ši problema yra ne tik individuali, bet paliečianti daugybę moterų, visame pasaulyje. Tai atspindi ir platesnį socialinį fenomeną, kai moterų kūnai ir seksualumas yra dažnai objektifikuojami ir seksualizuojami, todėl tampa lengviau pažeidžiami smurto elektroninėje erdvėje. Tai matoma ir kitame tyrime, kuriame buvo siekiama išnagrinėti egiptiečių moterų patiriamo smurto elektroninėje erdvėje ypatumus: autoriai (Hassan et al., 2020) nurodo, kad 41 proc. moterų patyrė smurtą elektroninėje erdvėje per pastaruosius metus, o 45 proc. su šiuo smurtu susidūrė net kelis kartus.

Socialiniai tinklai suteikia galimybę bendrauti, dalintis informacija ir užmegzti ryšius, tačiau kartu tai gali tapti smurto bei priekabiavimo priemonėmis. Nagrinėjant smurtą elektroninėje erdvėje svarbu paminėti, jog smurtas elektroninėje erdvėje dažniausiai pasireiškia socialinės žiniasklaidos platformose, būtent žinučių programėlėse (Machado et al., 2022). Todėl nekeista, kad viena iš dažnai pasitaikančių smurto formų yra seksualinio turinio žinučių, paveikslėlių ar simbolių siuntimas, viename tyrime su tuo susidūrė net 41 proc. tyrimo dalyvių (Hassan et al., 2020). Anot Hosseinmardi ir kitų (2015) kibernetinio smurto, tokio kaip patyčios, tikimybė padidėja kai socialiniuose tinkluose yra išvaizdos ir seksualumo išraiškos turinio. Sánchez-Hernández ir kitų (2023) tyrime, kuris nagrinėjo paauglių suvokimą apie kibernetinių patyčių riziką, susijusią su asmeninių asmenukų skelbimu „Instagram“, buvo gauti panašūs rezultatai. Paaugliai, ypač mergaitės, jautė didesnę elektroninių patyčių riziką, kai skelbdavo savo seksualizuotas asmenukes, pavyzdžiui, nuotraukas, kuriose seksualiai buvo išryškintos kūno dalys (Sánchez-Hernández et al., 2023).

Apibendrinant galima teigti, kad technologijų pažanga atvėrė naujų bendravimo galimybių, tačiau kartu išplėtė ir smurto formas, kurios vis dažniau persikelia į elektroninę erdvę. Internetas tapo vieta, kurioje lengvai slepiantis už ekranų ribų pasireiškia agresija ir priekabiavimas. Socialinės medijos paskyros ir žinučių programėlės, skirtos kasdienybės dalijimuisi, dažnai tampa erdvėmis, kuriose ypač moterys patiria seksualinio pobūdžio priekabiavimą ar nepagarbų elgesį. Tai atskleidžia gilesnę problemą, jog smurtas elektroninėje erdvėje yra neatsiejamas nuo moterų seksualizavimosi, todėl toliau bus nagrinėjamas šis ryšys.

1.5. Smurto elektroninėje erdvėje ir merginų seksualizavimosi ryšys

Sparčiai tobulėjančios informacinės ir ryšių technologijos daro įtaką įvairiems gyvenimo aspektams. Vienas iš šių aspektų yra socialinė žiniasklaida, suteikianti galimybę laisvai reikšti savo

nuomonę. Socialinė žiniasklaida ir interneto platformos suteikia erdvę saviraiškai, žmonės turi laisvę išreikšti savo mintis bei parodyti savo gyvenimą nuotraukų bei vaizdo įrašų pagalba. Nors interneto platformos sukuria laisvės jausmą, tačiau jų naudojimas taip pat gali turėti neigiamų aspektų, pavyzdžiui, atsiranda galimas pažeidžiamumas ir elektroninio smurto rizika. Šiandien vis dažniau galime pastebėti vyraujantį smurtą elektroninėje erdvėje, būtent smurtas dėl lyties tampa rimta problema šiame šiuolaikiniame technologijų amžiuje (Mas'udah et al., 2024). Kaip jau buvo minėta, moterys dažniau linkusios į seksualizavimąsi (Smolak et al., 2014), o galimybė išreikšti savo seksualumą ne tik realiame gyvenime, bet ir internete yra plačiai prieinama, o tai, savo ruožtu, gali padidinti moterų pažeidžiamumą smurtui elektroninėje erdvėje.

Augant interneto vartojimui, vis daugiau moterų susiduria su įvairiomis smurto formomis elektroninėje erdvėje. Daugelis jaunų žmonių, įsitraukiančių į santykių užmezgimą internete, susiduria su kibernetiniu priekabiavimu, kontrole ir prievarta, tačiau svarbu paminėti, kad moterys kur kas dažniau nei vyrai patiria internetinę, psichologinę ir seksualinę prievartą (Zweig, Dank, Yahner & Lachman, 2013). Viena tyrimų daugelis moterų nurodė, kad interneto platformose ir socialinės žiniasklaidos paskyrose sulaukia netinkamų seksualinio pobūdžio žinučių, seksistinių komentarų, viliojančio elgesio ar nepageidaujamo seksualinio dėmesio (Salerno-Ferraro, Erentzen & Schuller, 2022). Be to, buvo atrastas ryšys tarp merginų seksualizavimosi ir sulauktų komentarų apie savo išvaizdą: moterys, kurios jautėsi laimingos ir įgalintos, gavus nepadoraus dėmesio, labiau stebėjo savo kūną ir dažniau gėdijosi juo (Moya-Garófano, Rodríguez-Bailón, Moya, & Megías, 2021). Vadinasi, žodinis priekabiavimas iš gali sustiprinti merginų nepasitikėjimą savimi, o šis jausmas skatina keisti savo kūno suvokimą bei prisidėti prie seksualizavimosi kultūros. Moterys nori jaustis laisvai internete, galėdamos atvirai parodyti save ir savo kūną, tačiau šis dalinimasis skatina nepageidaujamą dėmesį. Pasak Ligman ir kitų (2024), seksualizuotas moters vaizdas „Instagram“ platformoje buvo suvokiamas kaip mažiau žmogiškas, o šis žmogiškumo neigimas skatino didesnę priekabiavimą prie jos. Kiti autoriai patvirtina šiuos rezultatus, buvo rasta, kad dalijimasis seksualaus pobūdžio nuotraukomis „Instagram“ platformoje didina tikimybę patirti smurtą elektroninėje erdvėje (Sánchez-Hernández et al., 2023).

Kita vertus, priekabiavimas gali vykti nepaisant to, ar moteris save seksualizuoja. Didesnę įtaką internetiniam smurtui gali turėti tokie veiksniai, kaip platformos kultūra, anonimiškumas ir plačiai paplitęs mizoginiškas elgesys (Cao, 2023). Kaip nurodo Cao (2023) internete egzistuojantį smurtą ir priekabiavimą lemia dvigubi seksualiniai standartai ir lyčių nelygybės suvokimas, o nereguliuojamas ir anonimiškas socialinės žiniasklaidos pobūdis tai sustiprina. Kitas tyrimas taip pat atrado, jog seksistinės nuostatos prisideda prie moterų vertinimo elektroninėje erdvėje, šios nuostatos formuoja kritišką moterų seksualumo suvokimą (Plieger et al., 2021). Noël, Larøi ir Burnay (2021) atliko tyrimą, kuriame

nagrinėjo vaizdo žaidimų veikėjų seksualizavimosi elgesį, autoriai nurodė, kad tokio turinio poveikis nebūtinai lemia moterų dehumanizavimą ar neigiamą elgesį su jomis, o tai leidžia manyti, kad moterų seksualizuoti vaizdiniai nėra pagrindinis dažnesnio smurto internete veiksnys. Vadinasi, seksualizavimasis, kai moterys sąmoningai pabrėžia savo seksualumą nuotraukose, iškelia klausimą, ar šis elgesys iš tiesų didina jų pažeidžiamumą internetiniam smurtui, kibernetiniam priekabiavimui ar kitiems smurto veiksams. Šiai dienai tyrimai yra dviprasmiški: vieni autoriai teigia, jog seksualizuotas moters kūnas skatina priekabiavimą (Ligman et al., 2024; Sánchez-Hernández et al., 2023), tačiau kiti nurodo kitus veiksnys, prisidedančius prie priekabiavimo ar smurto atsiradimo (Cao, 2023; Plieger et al., 2021).

Apibendrinant galima teigti, jog ryšys tarp merginų seksualizavimosi ir patirto smurto elektroninėje erdvėje yra sudėtingas. Jaunų merginų seksualizavimasis gali būti laikomas kaip saviraiškos forma, iš vienos pusės leidžianti įgalinti save ir pabrėžti savo kūną, o iš kitos pusės, galinti formuoti merginų pažeidžiamumą ir nesaugumą. Dėl šių priežasčių svarbu nagrinėti merginų seksualizavimąsi ir seksualinį smurtą elektroninėje erdvėje.

1.6. Tyrimo tikslas ir uždaviniai

Tyrimo tikslas: Išanalizuoti merginų seksualizavimosi ir smurto, patirto elektroninėje erdvėje, sąsajas.

Tyrimo uždaviniai:

1. Įvertinti merginų smurto elektroninėje erdvėje patirtį.
2. Aprašyti merginų seksualizavimosi ypatumus.
3. Įvertinti merginų seksualizavimosi ir seksualinio smurto elektroninėje erdvėje sąsajas.
4. Palyginti merginų seksualizavimąsi ir smurto patyrimą elektroninėje erdvėje tarp turinčių ir neturinčių romantinį partnerį.

2. TYRIMO METODIKA

2.1. Tyrimo dalyviai

Tyrimė dalyvavo 118 moterų, kurių amžius svyravo nuo 19 iki 29 metų, vidutinis moterų amžius buvo 24 metai ($SD = 2,66$). Šiame tyrime didžioji dalis merginų buvo 24-ių (15%) ir 25-erių metų (16%), o mažiausią tiriamųjų dalį sudarė 28-erių metų merginos (3%).

1 lentelė. Tyrimo dalyvių amžiaus pasiskirstymas.

Kintamieji	<i>M</i>	<i>SD</i>	Min	Max
Amžius	23,60	2,66	19	29

Pastaba: *M* – vidurkis, *SD* – standartiniai nuokrypiai

Taip pat antroje lentelėje galime pamatyti tiriamųjų charakteristiką. Romantinio partnerio turėjimas merginų imtyje pasiskirstė netolygiai, 65,8 proc. merginų pranešė, kad šiuo metu turi antrąją pusę, tuo tarpu 34,2 proc. tiriamųjų neturėjo romantinio(-ės) partnerio(-ės). Taip pat tiriamosios įvardino savo užimtumą, didžioji dalis merginų pranešė, kad šiuo metu studijuoja ir užsiima kita veikla (39%) bei dirba (32,2%).

2 lentelė. Tyrimo dalyvių demografiniai duomenys.

Charakteristika		N	%
Romantinis partneris	Taip	77	65,25
	Ne	41	34,75
Užimtumas	Studijuoja	32	27,12
	Studijuoja ir kita	46	39,98
	Dirba	38	32,20
	Kita	2	1,69

2.2. Tyrimo instrumentai

Šiame magistro darbo tyrime buvo naudojamas instrumentų rinkinys. Tyrime vertinamas saviseksualizacijos elgesys, patiriamas smurtas elektroninėje erdvėje, interneto naudojimas bei demografiniai klausimai.

Mėgavimosi seksualizavimusi skalė (angl. the Enjoyment of Sexualization Scale, sutr. ESS; Liss, Erchull, & Ramsey, 2011) buvo skirta įvertinti moterų saviseksualizaciją. Šis instrumentas skirtas įvertinti, kaip moterys jaučiasi, kai yra seksualizuojamos, ir ar tai skatina patirti malonumą ir pasitenkinimą šia patirtimi. Skalė vertina, kiek moterims patinka gauti seksualizuoto, išvaizda pagrįsto vyrų dėmesio bei kiek moterys stengiasi ir mėgsta pabrėžti savo seksualumą. Skalę sudaro 8 teiginiai, pavyzdžiui, „*Man patinka demonstruoti savo kūną*“. Teiginiai įsivertinami naudojant 6 balų Likerto tipo skalę, kai 1 reiškia „visiškai nesutinku“, 2 – „nesutinku“, 3 – „iš dalies nesutinku“, 4 – „iš dalies sutinku“, 5 – „sutinku“, 6 – „visiškai sutinku“. Bendras taškų skaičius svyruoja nuo 8 iki 48, kai aukštesnis balas rodo didesnį malonumą ar teigiamą požiūrį į seksualumą. Liss ir kiti (2011) šią skalę naudojo trijuose tyrimuose nustatyti klausimyno validumą ir patikimumą. Autoriai atliko faktorių analizę, kuri parodė, jog skalės teiginiai sudaro vieną faktorių, paaiškinantį 41,7 proc. duomenų sklaidos, o vidinis suderinamumas siekia 0,86 (Liss et al., 2011). Šiame tyrime buvo atlikta faktorinė analizė, kuri parodė, kad teiginiai sudaro vieną faktorių, kuris paaiškino 47,8 proc. duomenų sklaidos ($KMO = 0,81$, Bartletto sferiškumo kriterijaus $p < 0,001$), o skalės vidinis suderintumas (Cronbach alpha) siekė 0,84. Susisiekus originalios versijos autoriumi M. Liss, buvo gautas leidimas naudoti šią skalę tyrime. Šio darbo autorė su vadovės peržiūra atliko vertimą.

Seksualizuoto elgesio skalė buvo sudaryta šio darbo autorės remiantis kitais tyrimais ir jų gautais rezultatais (Erchull & Liss, 2014; Smolak et al., 2014). Buvo pasirinkti 6 teiginiai, kuriais vertintas moterų seksualizuotas elgesys. Smolak ir kitų (2014) teigimu, seksuali išvaizda pabrėžia seksualizuotas kūno dalis, pavyzdžiui, moterys išryškina krūtinę ar sėdmenis, būtent todėl šioje skalėje buvo įtraukti teiginiai atspindintys kūną pabrėžiantį elgesį, t.y. „*Dėvite aptemptus arba priglundusius drabužius*“. Taip pat buvo atsižvelgta į šių dienų socialinės medijos naudojimą. Erchull ir Liss (2014) teigia, jog seksualizuotas elgesys gali pasireikšti viešu savo kūno rodymu, todėl į skalę buvo įtraukiami teiginiai atspindintys kūno seksualizaciją elektroninėje erdvėje, pavyzdžiui, „*Koreguojate savo nuotraukas, jog atrodytumėte seksualiai*“. Šio tyrimo dalyvės turėjo nurodyti, kaip dažnai daro kiekvieną iš išvardytų dalykų, kad atrodytų seksualiai. Šis instrumentas pagrįstas savęs įsivertinimu 5 balų Likerto tipo skalėje, kai 1 reiškia „niekada“, 2 – „retai“, 3 – „kartais“, 4 – „dažnai“ bei 5 – „visada“. Atsakymų balai svyravo nuo 6 iki 30, kur didesnis balų skaičius reiškia dažnesnį seksualizuotą elgesį. Šiame tyrime patikrinus skalės vidinį suderintumą, buvo gautas patenkinamas koeficientas ($\alpha = 0,73$).

Technologijų skatinama seksualinio smurto viktimizacijos skalė (angl. Technology Facilitated Sexual Violence Victimization Scale; Powell, & Henry, 2019) įvertino moterų patiriamą smurtą elektroninėje erdvėje. Skalė matuoja įvairias seksualinio smurto formas, kurios yra vykdomos pasitelkiant technologijas, pvz., internetą, socialinius tinklus, tekstines žinutes ir kitas skaitmenines komunikacijos priemones. Skalę sudaro keturios subskalės: skaitmeninio seksualinio priekabiavimo subskalė iš 7 teiginių (pvz., „*Gavote nepageidaujamų seksualinio pobūdžio vaizdų, komentary, el. laiškų ar žinučių*“), vaizdinio seksualinio išnaudojimo subskalė iš 3 teiginių (pvz., „*Buvo padarytas nuogo ar pusiau nuogo Jūsų kūno vaizdas be leidimo*“), seksualinės agresijos skalė iš 5 teiginių (pvz., „*Patyrėte nepageidaujamą seksualinę patirtį su internete sutiktu asmeniu*“) bei priekabiavimo dėl lyties subskalė iš 6 teiginių (pvz., „*Gavote įžeidžiančias ir/arba žeminančias žinutes, komentarus ar panašų turinį dėl lyties virtualioje erdvėje*“). Buvo prašoma įvertinti kiekvieną teiginį nuo 0 iki 2, kai 0 reiškia „*niekada*“, 1 – „*vieną kartą*“, 2 – „*daugiau nei vieną kartą*“, toks vertinimas buvo naudojamas remiantis Orsolini ir kitų (2024) tyrime atliktu vertinimu, kai didesnis skaičius atspindėjo dažnesnį smurtą. Powell ir Henry (2019) tyrime bendras skalės vidinis suderintumas buvo aukštas ($\alpha = 0,93$), o subskalių suderintumas pasiskirstė nuo 0,93 iki 0,93. Šiame tyrime taip pat buvo gautas geras skalės vidinis suderintumas: Cronbacho alpha siekė 0,80, o subskalių suderintumo rodikliai buvo tokie: skaitmeninio seksualinio priekabiavimo – 0,68, vizualinio seksualinio išnaudojimo – 0,73, seksualinės agresijos – 0,62, priekabiavimo dėl lyties – 0,73. Susisiekus su skalės originalios versijos autoriumi A. Powell buvo gautas leidimas naudoti šią skalę tyrimo tikslams bei su darbo vadovės priežiūra buvo atliktas skalės vertimas.

Siekiant išsiaiškinti, **kokiuose socialiniuose tinkluose buvo patirtas seksualinis smurtas**, buvo prašoma juos nurodyti. Atsakymų variantai apėmė „Facebook“, „Instagram“, „TikTok“, „Pinterest“, „LinkedIn“, „Messenger“, „Tinder“, „Snapchat“. Tiriamosios galėjo pasirinkti kelis atsakymus bei įrašyti kitas programėles. Taip pat siekiant nustatyti **smurtautojų charakteristiką**, tyrime buvo vertinama iš ko merginos patyrė seksualinį smurtą elektroninėje erdvėje, buvo užduodamas vienas klausimas, kuriame tiriamosios turėjo pažymėti iš ko patyrė tokį elgesį. Merginos galėjo pažymėti visus joms tinkančius variantus, o atsakymus sudarė 7 galimi variantai: „Pažįstamo vaikino“, „Pažįstamos moters“, „Romantinio (-ės) partnerio (-ės)“, „Nepažįstamo vyro“, „Nepažįstamos moters“, „Neaišku, nuo ko“ ir „Kita“. Klausimas buvo patikslintas remiantis Hassan ir kt. (2020) tyrimu, kuriame siekta išsamiau išsiaiškinti aplinkybes, pateikiant atskirus klausimus apie tai, ar auka pažįsta skriaudėją, kokia jo lytis bei koks jų tarpusavio santykis. Šiame tyrime atsakymų variantai apėmė smurtą vykdančių asmenų lytį ir santykį su auka.

Įvertinti interneto ir socialinių tinklų naudojimą buvo užduodami 4 klausimai apie:

a) internetinių paskyrų turėjimą – tiriamosios turėjo pasirinkti internetines paskyras, kurias šiuo metu naudoja. Šį klausimą sudarė 7 socialinių tinklų pasirinkimai - vaizdų dalinimosi („Facebook“, „Instagram“ ir t.t.) ir komunikacijos („Messenger“, „Tinder“ ir t.t.), tiriamosios galėjo pasirinkti visus atitinkančius jų naudojimą variantus bei įrašyti kitus nepaminėtus socialinius tinklus. Klausimas buvo sudarytas atsižvelgiant į populiariausių socialinių tinklų naudojimąsi (Auxier & Anderson, 2021);

b) interneto naudojimo trukmę – buvo klausama kiek laiko kasdien praleidžia internete laisvalaikio metu, atsakymai pasiskirstė nuo 1 – „1 val. ar mažiau“, 2 – „2-6 val.“, 3 – „7-10 val.“, 4 – „11-15 val.“, 5 – „16 val. ar daugiau“. Klausimo formuluotė buvo paremta ankstesniu tyrimu (Powell & Henry, 2019), kuriame buvo vertinamas technologijų naudojimas, atsižvelgiant į respondentų nurodytą vidutinį laiką, kurį jie kasdien praleidžia internete;

c) įsitraukimą internete – buvo klausama kaip dažnai merginos rašo ar komentuoja socialiniuose tinkluose. Tyrimo dalyvės turėjo įsivertinti 5 balų Likerto tipo skalėje, kai 1 reiškia „niekada“, 2 – „retai“, 3 – „kartais“, 4 – „dažnai“ bei 5 – „visada“;

d) aktyvumą skelbiant savo seksualias nuotraukas – klausama kaip dažnai skelbia savo seksualias nuotraukas, vaizdo įrašus ar žinutes savo socialinėse paskyrose. Klausimas buvo formuluojamas atsižvelgiant į kitų autorių tyrimus, pavyzdžiui, Bell ir kitų (2018) tyrime buvo klausama kaip dažnai tiriamieji kelia nuotraukas į socialinę platformą „Instagram“. Šiame tyrime buvo siekiama išnagrinėti bendrą seksualių nuotraukų skelbimą visose skaitmeninėse platformose. Tiriamosios turėjo įvertinti 5 balų Likerto tipo skalėje, kai 1 reiškia „niekada“, 2 – „retai“, 3 – „kartais“, 4 – „dažnai“ bei 5 – „visada“.

Taip pat buvo įvertinti demografiniai duomenys, tyrimo dalyvės turėjo pateikti informaciją apie savo amžių, užimtumą bei santykių statusą. Be to, buvo įvertintas merginų **pasitikėjimas savimi ir savo kūnu**. Merginos turėjo įsivertinti skalėje nuo 1 iki 5, kai 1 reiškia „visiškai nepasitikiu“, o 5 - „visiškai pasitikiu“. Siekiant įvertinti **seksualizavimosi palaikymą, skatinimą ar ribojimą**. Tiriamosios, turinčios romantišią partnerį, pateikė atsakymus į tris klausimus. Buvo klausama ar romantiškas partneris palaiko jų sprendimą išreikšti savo seksualumą. Tiriamosios turėjo įsivertinti nuo 1 iki 5, kai 1 reiškia „visiškai nepalaiko“, o 5 - „visiškai palaiko“. Toliau buvo klausta ar būdamos santykiuose merginos jaučiasi skatinamos išreikšti savo seksualumą. Merginos vertino nuo 1 iki 5, kai 1 reiškia „visiškai neskatinama“, o 5 - „visiškai skatinama“. Paskutinis klausimas vertino, ar būdamos santykiuose merginos jaučiasi ribojamos išreikšti savo seksualumą. Tyrimo dalyvės turėjo įvertinti atsakymą nuo 1 iki 5, kai 1 reiškia „visiškai neribojama“, o 5 - „visiškai ribojama“.

2.3. Tyrimo eiga

Tyrimas buvo atliktas elektroninėje erdvėje. Tyrimo dalyvės buvo renkamos naudojantis patogiąją atranka tarp jaunų merginų, nuo 18 iki 29 metų. Sudaryta anketa buvo paskelbta studentų „Facebook“ grupėse, „Instagramo“ platformoje bei išsiųsta VU studentams į elektroninį paštą. Prieš pradėdant anketos pildymą tiriamosios buvo supažindintos su tyrimo tikslu, pabrėžiant savanorišką dalyvavimą tyrime bei buvo pranešta, jog bet kuriuo metu turi teisę nutraukti anketos pildymą (žr. 1 priedą). Taip pat, respondentėms buvo nurodyta, jog tai anonimiška anketa, kurioje nereikės pateikti vardo ir pavardės, o apibendrinti atsakymai bus naudojami tik tyrimo tikslais. Anketoje buvo pateiktas tyrimą atliekančio asmens elektroninis pašto adresas į kurį respondentės galėjo kreiptis iškilus klausimams bei buvo suteiktos pagalbos galimybės, jei pildant anketą kilo nemalonių potyrių. Tyrimo anketos pildymas vyko 2025 m. vasario – balandžio mėn.

2.4. Statistinės analizės metodai

Statistinė gautų duomenų analizė buvo atlikta naudojant SPSS programą 28.0 versiją. Tyrime skalių vidinis suderintumas buvo vertinamas apskaičiuojant Cronbacho alfa koeficientą. Buvo įvertintas tyrime naudojamų kintamųjų pasiskirstymas, remiantis Shapiro-Wilk kriterijumi, asimetrijos koeficiento (angl. skewness) ir eksceso koeficiento (angl. kurtosis) rodikliais. Shapiro–Wilk testas parodė, kad duomenų pasiskirstymas skiriasi nuo normaliojo (žr. 2 priedą), todėl šiame tyrime buvo naudoti neparametriniai statistiniai metodai, įskaitant Kruskal–Wallis testą, Mann-Whitney U testą bei Spearman koreliacijos metodus. Taip pat šiame tyrime buvo atliekamas Chi kvadrato skaičiavimas bei logistinė regresija.

3. TYRIMO REZULTATAI

Pirmiausia buvo išanalizuoti imties ypatumai, pasitelkiant aprašomąją statistiką ir kintamųjų palyginimą. Tuomet buvo išanalizuoti ryšiai tarp merginų seksualizavimosi, patiriamo smurto elektroninėje erdvėje, interneto naudojimo, pasitikėjimo savimi ir savo kūnu ir romantinio partnerio seksualumo vertinimo. Galiausiai buvo atlikta logistinė regresinė analizė į prediktorius įtraukiant merginų seksualizavimąsi ir interneto naudojimą atspindinčius kintamuosius.

Trečioje lentelėje galime matyti merginų seksualizavimosi, pasitikėjimo savimi, pasitikėjimo savo kūnu ir romantinio partnerio seksualumo vertinimo vidurkius ir standartinius nuokrypius. Iš lentelės galime matyti kad, merginos pasižymėjo aukštu mėgavimusi seksualizavimusi ($M = 27,65$, $SD = 7,18$), kurio reikšmės svyravo nuo 9 iki 44. Seksualizuoto elgesio vidurkis siekė 10,89 ($SD = 3,34$), su reikšmėmis nuo 6 iki 22. Pasitikėjimas savimi buvo vidutinis ($M = 3,46$, $SD = 0,77$), kaip ir pasitikėjimas savo kūnu ($M = 3,03$, $SD = 1,01$), tačiau merginų pasitikėjimas savimi buvo aukštesnis nei pasitikėjimas savo kūnu. Seksualumo palaikymas taip pat buvo vidutiniškai išreikštas ($M = 3,92$, $SD = 1,15$), o seksualumo skatinimas — šiek tiek mažesnis ($M = 2,97$, $SD = 1,35$). Mažiausiai merginos pasižymėjo seksualumo ribojimu ($M = 1,57$, $SD = 0,88$), kurio vertės siekė nuo 1 iki 4. Pritaikius Kruskal–Wallis testo kriterijų buvo nustatytas statistiškai reikšmingas skirtumas tarp partnerio palaikymo, skatinimo ir ribojimo ($\chi^2 = 74,97$, $df = 2$, $p < 0,001$), o tai reiškia, kad merginos kur kas labiau jaučia partnerio palaikymą bei seksualumo skatinimą nei seksualumo ribojimą.

3 lentelė. Merginų seksualizavimosi, pasitikėjimo savimi ir savo kūnu, partnerio seksualumo vertinimo vidurkių rodikliai.

Kintamieji	M (SD)	Min	Max
Mėgavimasis seksualizavimusi	27,65 (7,18)	9	44
Seksualizuotas elgesys	10,89 (3,34)	6	22
Pasitikėjimas savimi	3,46 (0,77)	1	5
Pasitikėjimas savo kūnu	3,03 (1,01)	1	5
Seksualumo palaikymas	3,92 (1,15)	1	5
Seksualumo skatinimas	2,97 (1,35)	1	5
Seksualumo ribojimas	1,57 (0,88)	1	4

Ketvirtoje lentelėje matomi merginų smurto patyrimo elektroninėje erdvėje procentiniai pasiskirstymai. Tyrimas parodė, kad net 90,68 proc. merginų bent kartą buvo patyrusios vienokią ar kitokią smurto formą elektroninėje erdvėje. Ypač dažna buvo skaitmeninio seksualinio priekabiavimo patirtis – ją nurodė 88,14 proc. dalyvių, o net 72,03 proc. ją patyrė daugiau nei vieną kartą. Priešingai, vaizdinis seksualinis išnaudojimas buvo žymiai retesnis – jį patyrė tik 12,71 proc. merginų, o daugiau nei vieną kartą – tik 3,39 proc. Seksualinę agresiją patyrė beveik ketvirtadalis tiriamųjų (24,58%), iš jų didesnė dalis nurodė vienkartinę patirtį (16,95%), o 7,63 proc. – pasikartojusią. Įdomu tai, kad priekabiavimą dėl lyties patyrė lygiai tiek pat merginų, kiek jo nepatyrė (po 50%), tačiau tarp patyrusiųjų daugiau nei pusė (27,12%) nurodė, jog tai įvyko daugiau nei kartą.

4 lentelė. Procentinis merginų pasiskirstymas pagal smurto patirtį elektroninėje erdvėje.

	Nepatyrė % (n)	Patyrė % (n)	Patyrė 1 kartą % (n)	Patyrė daugiau nei 1 kartą % (n)
Skaitmeninis seksualinis priekabiavimas	11,86 (14)	88,14 (104)	16,10 (19)	72,03 (85)
Vaizdinis seksualinis išnaudojimas	87,29 (103)	12,71 (15)	9,32 (11)	3,39(4)
Seksualinė agresija	75,42 (89)	24,58 (29)	16,95 (20)	7,63 (9)
Priekabiavimas dėl lyties	50 (59)	50 (59)	22,88 (27)	27,12 (32)
Bendra viktimizacija	9,32 (11)	90,68 (107)	18,68 (22)	72,03 (85)

Chi kvadrato nepriklausomumo testai parodė (5 lentelė), kad merginų patirtis įvairiomis seksualinio smurto formomis nesiskyrė priklausomai nuo to, ar jos turėjo romantišią partnerį. Skaitmeninio seksualinio priekabiavimo paplitimas tarp turinčių partnerį siekė 87 proc. (n = 67), o tarp neturinčių – 90,2 proc. (n = 37), skirtumas buvo nereikšmingas (χ^2 (1, n = 118) = 0,27, p = 0,61). Vaizdinio seksualinio išnaudojimo patirtis taip pat nesiskyrė tarp grupių (χ^2 (1, n = 118) = 1,65, p = 0,20). Seksualinės agresijos (χ^2 (1, n = 118) = 0,17, p = 0,68), priekabiavimo dėl lyties (χ^2 (1, n = 118) = 0,93,

$p = 0,33$) ir bendros viktimizacijos ($\chi^2 (1, n = 118) = 0,05, p = 0,91$) skirtumai tarp grupių buvo nereikšmingi.

5 lentelė. Merginų smurto patyrimo palyginimas tarp turinčių ir neturinčių romantinio partnerio.

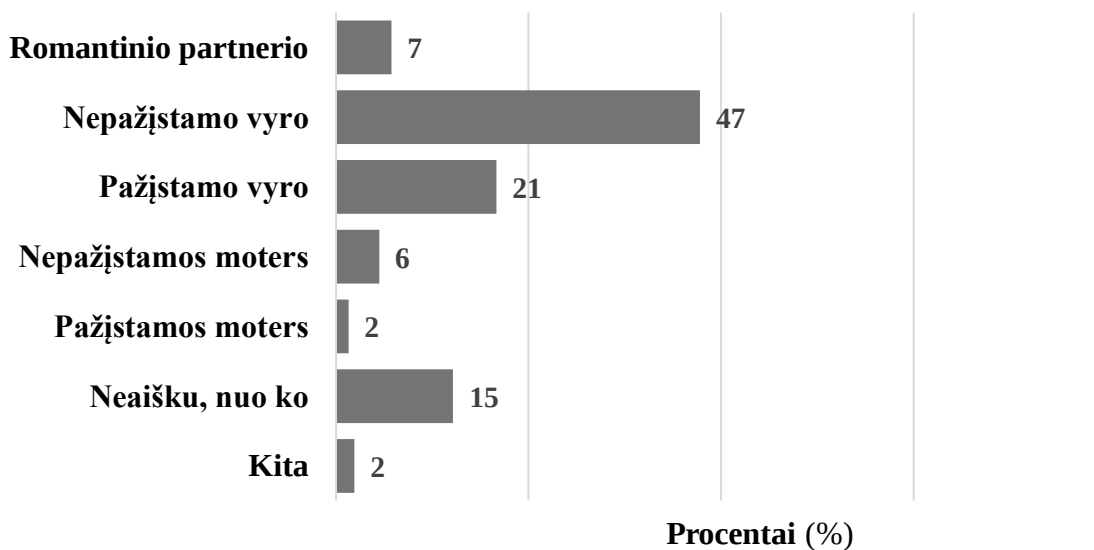
		Turi partnerį	Neturi partnerio	χ^2	df	p
Kintamieji		% (n)	% (n)			
Skaitmeninis seksualinis priekabiavimas	Patyrė	87 (67)	90,2 (37)	0,27	118	0,61
	Nepatyrė	13 (10)	9,8 (4)			
Vaizdinis seksualinis išnaudojimas	Patyrė	15,6 (12)	7,3 (3)	1,65	118	0,20
	Nepatyrė	84,4 (65)	92,7 (38)			
Seksualinė agresija	Patyrė	23,4 (18)	26,8 (11)	0,17	118	0,68
	Nepatyrė	76,6 (59)	73,2 (30)			
Priekabiavimas dėl lyties	Patyrė	53,2 (41)	43,9 (18)	0,93	118	0,33
	Nepatyrė	46,8 (36)	56,1 (23)			
Bendra viktimizacija	Patyrė	90,9 (70)	90,2 (37)	0,05	118	0,91
	Nepatyrė	9,1 (7)	9,8 (4)			

Pritaikius Mann-Whitney U testą buvo lyginamas seksualizavimosi išreikštumas turinčių ir neturinčių romantinio partnerio merginų grupėse. Šeštoje lentelėje analizė atskleidė, kad tarp partnerį turinčių ir neturinčių merginų seksualizacijos mėgavimasis ($U = 1519, Z = -0,22, p = 0,83$) ir seksualizuotas elgesys ($U = 1371, Z = -1,07, p = 0,28$) statistiškai reikšmingai nesiskiria.

6 lentelė. Merginų, turinčių ir neturinčių romantinį partnerį, seksualizavimosi palyginimas.

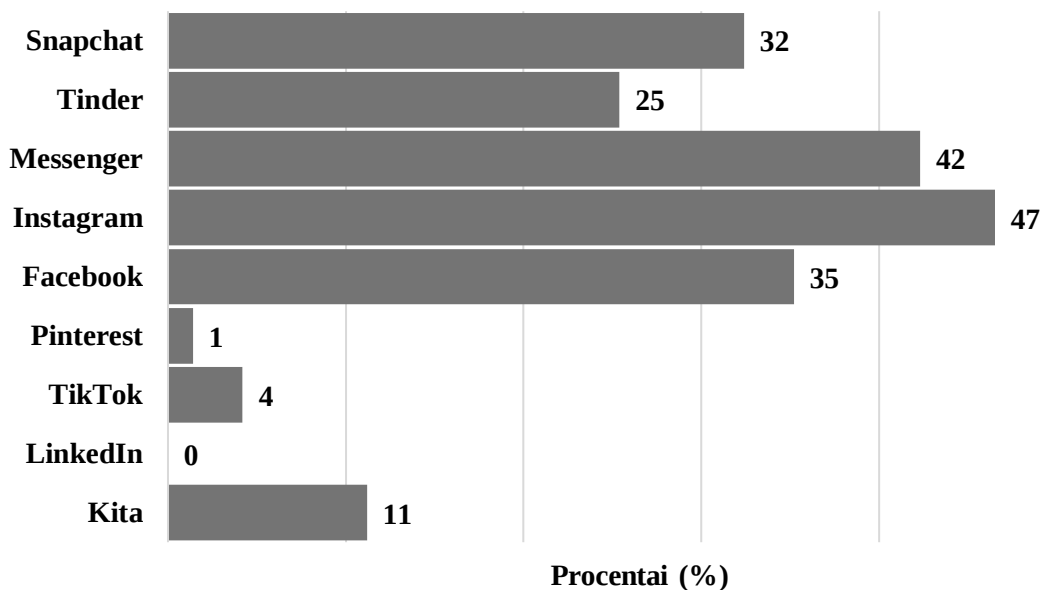
Kintamieji	Turi partnerį	Neturi partnerio	U	Z	p
	Vidurkinis rangas	Vidurkinis rangas			
Mėgavimasis seksualizavimusi	59,51	58,06	1519	-0,22	0,83
Seksualizuotas elgesys	61,45	54,45	1371	-1,07	0,28

Pirmame paveikslėlyje galime matyti iš kokio asmens tyrimo dalyvės patyrė seksualinį smurtą elektroninėje erdvėje. Dauguma merginų nurodė, kad nepageidautiną elgesį patyrė iš nepažįstamo vyro (47%), kiek mažiau tokio elgesio buvo patirta iš pažįstamo vaikinio (21%) bei 15 proc. merginoms buvo neaišku nuo ko patyrė seksualinį smurtą elektroninėje erdvėje.

1 pav. Smurtautojų charakteristika

2-ame paveikslėlyje pavaizduotas nepageidaujamo seksualinio elgesio pasiskirstymas internetinėse paskyrose. Didžioji dalis merginų pranešė, kad nepageidautiną elgesį patyrė „Instagram“ platformoje (47%). Kiek mažesnis tyrimo dalyvių procentas pasidalino, kad nepageidautinas seksualinis smurtas ir dėmesys buvo gaunamas „Messenger“ internetinėje platformoje (42%).

2 pav. Nepageidautino seksualinio elgesio patirtys internetinėse paskyrose

Tęsiant toliau, iš 7 lentelės galime matyti, kad buvo nustatyta sąsaja tarp merginų seksualizavimosi ir patirto seksualinio smurto elektroninėje erdvėje. Buvo gautas statistiškai reikšmingas ryšys tarp šių merginų seksualizavimosi ir seksualinio smurto elektroninėje erdvėje veiksnių: seksualizuotas elgesys siejasi su seksualiniu priekabiavimu ($r_s = 0,09$, $p < 0,01$) ir vaizdiniu seksualiniu išnaudojimu ($r_s = 0,10$, $p < 0,05$). Šis rezultatas rodo, kad kuo dažniau merginos yra linkusios seksualizuotis, tuo dažniau pasireiškia seksualinis smurtas, būtent seksualinis priekabiavimas ir vaizdinis išnaudojimas, elektroninėje erdvėje. Tęsiant toliau, galime pastebėti reikšmingą koreliaciją tarp merginų mėgavimosi seksualizavimusi bei seksualinės agresijos ($r_s = 0,12$, $p < 0,05$). Na o tai savo ruožtu atskleidžia, kad didesnis malonumas, gaunamas seksualizuojant save, siejasi su dažnesne seksualine agresija internete.

Taip pat šiame tyrime buvo nustatytas merginų seksualizavimosi, seksualinio smurto elektroninėje erdvėje ir interneto naudojimo ryšys. Septintoje lentelėje galime pamatyti, jog dalyvės, kurios daugiau laiko praleisdavo elektroninėje erdvėje, dažniau seksualizuodavosi. Be to, buvo pastebėta, kad seksualių vaizdų skelbimas elektroninėje erdvėje statistiškai reikšmingai siejasi su merginų seksualizavimusi ($r_s = 0,31$, $p < 0,01$) ir tuo mėgavimusi ($r_s = 0,39$, $p < 0,01$). O tai reiškia, jog tyrimo dalyvės, kurios dažniau skelbia seksualinio pobūdžio vaizdus internete, dažniau save seksualizuoja ir mėgaujasi seksualizavimusi. Buvo pastebėta tendencija, kad merginos, kurios dažniau skelbdavo seksualinio pobūdžio turinį elektroninėje erdvėje, patyrė dažnesnę seksualinę agresiją. Taipogi dažnesnis laikas praleistas internete siejasi su dažnesne seksualine agresija ($r_s = 0,22$, $p < 0,05$), o didesnis internetinių

paskyrų skaičius siejamas su dažnesniu vaizdiniu išnaudojimu ($r_s = 0,23$, $p < 0,05$) bei priekabiavimu dėl lyties ($r_s = 0,21$, $p < 0,05$).

Tęsiant toliau, atlikus merginų seksualizavimosi ir pasitikėjimo savimi ir kūnu Spearman koreliaciją (7 lentelė), buvo gautas ryšys tarp merginų seksualizavimosi bei pasitikėjimo savimi ir savo kūnu. Rezultatai atskleidžia teigiamą pasitikėjimo savimi ir merginų mėgavimosi seksualizavimusi ryšį ($r_s = 0,15$, $p < 0,05$), o tai reiškia, kad merginos, kurios dažniau patiria seksualizavimosi malonumą, labiau pasitiki savimi. O pasitikėjimas savo kūnu buvo siejamas su abiejais seksualizavimosi kintamaisiais – mėgavimusi seksualizavimusi ($r_s = 0,27$, $p < 0,01$), ir seksualizuotu elgesiu ($r_s = 0,15$, $p < 0,05$). Vadinasi, kuo dažniau pasireiškia seksualizavimosi elgesys bei mėgavimasis juo, tuo labiau mergina pasitiki savo kūnu.

Septintoje lentelėje taip pat pateikiamas merginų seksualizavimosi ir seksualumo palaikymo, skatinimo ir ribojimo iš romantinio partnerio sąsajos. Buvo nustatytas statistiškai reikšmingas ryšys tarp seksualumo ribojimo ir merginų seksualizavimosi ($r_s = 0,28$, $p < 0,05$) ir mėgavimosi seksualizavimusi ($r_s = 0,16$, $p < 0,05$). Šis rezultatas rodo, kad merginos, kurios dažniau seksualizuojasi ir dažniau patiria malonius jausmus dėl savo seksualizavimosi, dažniau susilaukia partnerio ribojimo dėl jų seksualumo.

Logistinės regresijos analizė prognozuojant bendrą smurto patyrimą parodė, kad nė vienas iš įtrauktų nepriklausomų kintamųjų – seksualizacijos mėgavimasis, seksualizuotas elgesys, socialinių tinklų paskyrų skaičius, interneto naudojimo trukmė ir aktyvumas skelbiant seksualias nuotraukas – neturėjo statistiškai reikšmingų smurto patyrimo prognozės ryšių ($p > 0,05$) (žr. 3 priedą). Bendras duomenų sklaidos paaiškinimo procentas svyravo tarp 3 proc. ir 7 proc.

7. lentelė. Seksualizavimosi ir kitų veiksmų Spearman koreliacijos koeficientai.

Skalės	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.
1. Megavimasis seksualizavimusi	-															
2. Seksualizuotas elgesys	0,57 **	-														
3. Pasitikėjimas savimi	0,15 *	0,10	-													
4. Pasitikėjimas savo kūnu	0,27 **	0,15 *	0,55 **	-												
5. Seksualumo palaikymas	0,20	-0,02	-0,05	-0,07	-											
6. Seksualumo skaitinimas	0,14	-0,04	-0,03	0,08	0,45 **	-										
7. Seksualumo ribojimas	0,16 *	0,28 *	0,09	-0,19	-0,51 **	-0,25 *	-									
8. Soc. tinklų paskyrų skaicius	0,16	-0,01	0,02	-0,08	0,28 *	0,14	-0,15	-								
9. Interneto naudojimo trukmė	0,00	0,17 *	0,09	-0,03	0,07	0,11	-0,10	-0,01	-							
10. Įsitraukimas internete	0,15	0,09	0,05	0,07	0,03	-0,05	0,04	-0,08	0,27 **	-						
11. Aktyvumas skelbiant seksualias nuotraukas	0,31 **	0,39 **	0,17	0,16	-0,07	0,06	0,19	-0,18	0,39 **	0,24 *	-					
12. SSP	0,03	0,09 *	0,04	0,04	0,05	0,15	-0,03	0,15	-0,04	0,04	-					
13. VSI	-0,11	0,10 *	0,14	0,16	-0,20	-0,16	0,09	0,23 *	0,05	0,09	0,09	0,37 **	-			
14. SA	0,12 *	0,10	0,16	0,07	-0,06	-0,09	0,05	0,12	0,22 *	0,12	0,19 *	0,31 **	0,39 **	-		
15. PDL	0,11	0,12	0,13	0,00	0,20	0,03	-0,22	0,21 *	0,13	0,11	0,18	0,45 **	0,30 **	0,21 **	-	
16. Bendas smurto patyrimas	-0,09	0,08	0,04	-0,05	-0,06	0,13	0,16	0,14	0,11	0,01	0,02	0,87 **	0,12	0,18 *	0,32 **	-

Pastaba. * p <0,05; ** p <0,01. SSP – skaitmeninis seksualinis priekabavimas; VSI – vaizdinis seksualinis išnaudojimas; SA – seksualinė agresija; PDL – priekabavimas dėl lyties

4. REZULTATŲ APTARIMAS

Šiai dienai tyrėjai nagrinėja daugybę įvairių aspektų, kurie prisideda prie moterų nesaugumo elektroninėje aplinkoje, tačiau šiame tyrime buvo analizuojama kiek merginų seksualizavimasis leidžia paaiškinti patiriamo smurto elektroninėje erdvėje ypatumus. Siekiant geriau suprasti šių reiškinių tarpusavio sąsajas, svarbu išsamiau pažvelgti ir į patį merginų seksualizavimosi reiškinį.

Šio tyrimo rezultatai atskleidė, kad merginos pasižymi aukštu mėgavimusi seksualizavimusi ir vidutiniškai išreikštu seksualizavimosi elgesiu. Tai sutampa su literatūroje aptartomis tendencijomis, kuriose teigiama, kad jaunos moterys dažnai yra linkusios save seksualizuoti (Smolak et al., 2014), o tai gali turėti įtakos smurtui elektroninėje erdvėje, pavyzdžiui, jauni žmonės neretai susiduria su priekabiavimu, kontrole ar net smurto apraiškomis, tačiau tyrimai rodo, kad moterys kur kas dažniau tampa psichologinės, seksualinės ar virtualios prievartos aukomis (Zweig et al., 2013). Būtent nemaža dalis moterų teigia sulaukiančios seksualinio pobūdžio žinučių, seksistinių komentarų ar kitokio nepageidaujamo seksualinio dėmesio socialiniuose tinkluose (Salerno-Ferraro et al., 2022). Šiame tyrime net 91 proc. merginų buvo patyrusios vienokią ar kitokią seksualinio smurto formą elektroninėje erdvėje, o dažniausia iš jų tapo seksualinis priekabiavimas. Šis rezultatas patvirtina literatūroje dažnai aptariamą tendenciją, kad moterys ir merginos yra ypač pažeidžiamos elektroninėje erdvėje (Gonultas, 2022; Mukred et al., 2024).

Vis dažniau moksliniuose tyrimuose siekiama atskleisti ryšį tarp merginų seksualizavimosi ir smurto elektroninėje erdvėje. Nors šiame tyrime regresinė analizė nenustatė statistiškai reikšmingų prognozinių ryšių tarp merginų seksualizavimosi ir smurto elektroninėje erdvėje, vis dėlto buvo nustatyta reikšminga koreliacija. Tai rodo, kad, nepaisant to, jog šie kintamieji neleidžia prognozuoti vienas kito, jų tarpusavio sąsaja vis tiek egzistuoja ir yra svarbi. Kaip pabrėžia Hung, Bounsanga ir Voss (2017), koreliaciniai ryšiai gali rodyti kintamųjų sąsają, tačiau nesuteikia informacijos apie priežastinius ryšius. Taigi, nors regresija nesugebėjo nustatyti prognozės, gauti koreliaciniai ryšiai išlieka svarbūs ir turėtų būti analizuojami, kad būtų geriau suprasta, kaip merginų seksualizavimasis ir smurtas elektroninėje erdvėje yra susiję.

Ankstesni tyrimai pateikia nevienareikšmius rezultatus dėl ryšio tarp merginų seksualizavimosi ir smurto elektroninėje erdvėje. Kai kurie autoriai nurodo, kad seksualizavimasis nėra reikšmingas veiksnys, susijęs su merginų smurto patyrimu elektroninėje erdvėje (Cao, 2023; Plieger et al., 2021). Tačiau kiti tyrimai atskleidžia, kad egzistuoja tam tikra sąsaja tarp merginų seksualizavimosi ir padidėjusios tikimybės patirti smurtą elektroninėje erdvėje (Ligman et al., 2024; Sánchez-Hernández et al., 2023). Šis tyrimas prisideda prie egzistuojančios literatūros, nustatydamas sąsają tarp merginų

seksualizavimosi ir smurto elektroninėje erdvėje. Buvo atrasta, kad merginų seksualizavimasis ir iš to gaunamas malonumas siejamas su seksualiniu smurtu, būtent seksualiniu priekabiavimu, vaizdiniu seksualiniu išnaudojimu bei seksualine agresija elektroninėje erdvėje. Šio tyrimo rezultatai patvirtina, kad seksualizavimasis ir iš jo gaunamas dėmesys ir malonumas nėra tik asmeninė išraiška ar savęs priėmimo būdas, kaip tai nurodo kiti autoriai (Breines, Crocker & Garcia, 2008; Thompson & Donaghue, 2014), tai taip pat gali būti susiję su didesne rizika susidurti su seksualinio pobūdžio smurtu elektroninėje erdvėje. Merginų savęs raiška internete neretai gali apimti seksualumo akcentavimą, kuris gali būti suvokiamas kaip natūrali saviraiškos forma ar būdas stiprinti pasitikėjimą savimi (Thompson & Donaghue, 2014). Tačiau tokiu būdu seksualizuodamos save, pavyzdžiui, akcentuodamos kūno formas, pasirinkdamos tam tikras pozas ar aprangą vizualiniuose turiniuose, merginos gali tapti labiau pažeidžiamos elektroninėje erdvėje. Tokia seksualizavimosi saviraiška tam tikrose aplinkose gali būti suvokiama ne kaip moteriškumo išraiška (Allen & Gervais, 2012), o būti interpretuojama kaip pritarimas netinkamam seksualizuotam dėmesiui. Galime daryti prielaidą, kad merginų teigiamas požiūris į seksualumą gali būti klaidingai interpretuojamas kitų interneto naudotojų, taip ne tik naudojant, bet ir normalizuojant seksualinį smurtą prieš jas.

Taip pat šiame tyrime buvo nustatyta, kad merginų seksualizavimasis, aktyvumas dalijantis seksualinio pobūdžio turiniu bei intensyvesnis interneto naudojimas yra tarpusavyje susiję su patiriama seksualine agresija elektroninėje erdvėje. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad merginos, kurios daugiau laiko praleidžia internete, dažniau linkusios seksualizuotis, o jų seksualizavimasis ir mėgavimasis tuo dažnai pasireiškia seksualinių vaizdų skelbimu socialiniuose tinkluose. Kaip minėta seksualinio pobūdžio turinys, kurį merginos dalinasi internete, gali tapti ne tik išraiškos forma, bet ir rizikos veiksniu, atveriančiu kelią seksualiniam agresijai. Tai leidžia daryti prielaidą, kad merginų seksualizavimasis bei intensyvus interneto naudojimas prisideda prie jų pažeidžiamumo elektroninėje erdvėje. Neretai socialinėse medijose vyraujantis dėmesys išvaizdai, patrauklumui ir seksualumui skatina vartotojus, ypač merginas, kurti bei dalintis turiniu, atitinkančiu šias normas. Iš tiesų, dažnas socialinės medijos naudojimas prisideda prie didesnio dėmesio savo išvaizdai ir kūnui (de Vries et al., 2014). Šio tyrimo rezultatai dera su kitų autorių pastebėjimais: Bell ir kolegos (2018) teigia, kad aktyvus dalyvavimas vizualiniu turiniu grįstose platformose skatina perimti išvaizdos normas ir elgtis seksualizuotai, pavyzdžiui, skelbti provokuojančias asmenukes ar akcentuoti seksualizuotas kūno dalis. Galime daryti prielaidą, kad šio tyrimo dalyvės, praleidžiančios daugiau laiko internete, susiduria su įvairiu vizualiniu turiniu, kuris gali skatinti pateikti save seksualizuotai skelbiant seksualias nuotraukas socialinėse paskyrose, o tai gali padidinti jų pažeidžiamumą elektroninėje erdvėje. Nors merginų seksualizavimasis gali būti suvokiamas kaip pozityvus ar net stiprinantis moteriškumą (Allen & Gervais, 2012), visuomenės

požiūris ir reakcijos elektroninėje erdvėje dažnai iškraipo šį reiškinių, paversdami jį smurto priežastimi, o tai rodo gilesnę visuomenės problemą, kai vis dar vyrauja tendencija seksualizuotą moters vaizdą sieti su jos prieinamumu ir nuvertinimu (Cogoni et al., 2021).

Tęsiant toliau, tyrimo duomenys, atskleidžia, kad merginos nepageidaujamo elgesio patiria dažniausiai per „Messenger“ ir „Instagram“ platformas, šios programėlės skirtos bendravimui ir vaizdų skelbimui internete. Tai rodo, jog būtent šios socialinės platformos tampa pagrindiniais kanalais seksualiniam priekabiavimui elektroninėje erdvėje. Šie rezultatai sutampa su egzistuojančia literatūra. Pasak Machado ir kitų (2022) smurtas elektroninėje erdvėje dažniausiai pasireiškia komunikacijos platformose. Tai gali būti susiję su šių platformų vizualumu ir galimybę komunikuoti su kitais, merginos gali dalintis savo asmeninėmis nuotraukomis, įskaitant seksualizuotą turinį, kuris gali paskatinti nepageidaujamą dėmesį. Tai patvirtina Hosseinmardi ir kitų (2015) tyrimo rezultatai, kai išvaizdos ir seksualumo išraiškos turinys socialiniuose tinkluose yra siejamas su didesne elektroninio smurto tikimybe. Be to, pastebėta, kad merginų patiriamas seksualinis nepageidaujamas dėmesys dažniausiai pasireiškia iš nepažįstamų vyrų pusės. Gautas rezultatas siejasi su kitų autorių darbais, pavyzdžiui, Gonultas (2022) teigia, kad merginos kur dažniau patiria smurtą elektroninėje erdvėje, o vyrai dažniau tampa smurtautojais. Nors yra manoma, kad dažniausiai aukos asmeniškai nepažįsta skriaudėjo (Machado et al., 2022; Hassan et al., 2020), šiame tyrime buvo gautas tikslesnis elektroninio smurto šaltinis, būtent vyrai dažniausiai tampa seksualinio smurto prieš merginas vykdytojais. Tokia elektroninio smurto dinamika rodo, kaip merginų saviraiška internete, ypač kai ji yra susijusi su seksualumu, neretai tampa priežastimi nepageidaujamam elgesiui iš vyrų.

Tęsiant toliau, galime pastebėti tyrimų, kurie nagrinėja romantiškų santykių, merginų seksualizavimosi ir patiriamo smurto elektroninėje erdvėje ryšį. Nors kitų autorių teigimu romantinio partnerio turėjimas gali būti susijęs su merginų didesniu dėmesio skyrimu savo išvaizdai (Hoyt, 2013; Ramsey & Hoyt, 2015), šiame tyrime gauti rezultatai šios prielaidos nepatvirtino. Lyginant merginas, turinčias romantinį partnerį, su tomis, kurios partnerio neturi, reikšmingų skirtumų nei seksualizacijos mėgavimosi, nei seksualizuoto elgesio raiškos srityse nenustatyta. Taip pat nebuvo nustatyta reikšmingų skirtumų ir tarp patiriamo smurto elektroninėje erdvėje. Ankstesni tyrimai rodo, kad romantinių santykių kontekstas dažnai siejamas su padidėjusia smurto elektroninėje erdvėje rizika, pavyzdžiui, Zweig ir kolegos (2014) nustatė, kad apie ketvirtadalis paauglių, turinčių partnerį, patyrė smurtą elektroninėje erdvėje, apimančią grasinimus, persekiojimą ar spaudimą siųsti intymius vaizdus. Panašiai, Reed, Tolman ir Ward (2016) parodė, kad romantiniuose santykiuose dažnai pasireiškia kontrolės ir prievartos elgesys elektroninėje erdvėje, kuris ypač paveikia merginas ir susijęs su neigiamais psichinės sveikatos padariniais. Šie duomenys rodo, kad romantiniai santykiai gali būti rizikos veiksnys, tačiau merginų

seksualizavimasis ir smurto patyrimas šioje tiriamųjų grupėje nėra tiesiogiai susijęs su romantinių santykių statusu. Galima manyti, kad smurto elektroninėje erdvėje didesnę įtaką gali turėti kiti veiksniai nei pats romantinio partnerio turėjimo faktas.

Yra žinoma, kad merginų pasitikėjimas savimi ir savo kūnu yra glaudžiai susijęs su savęs seksualizacija (Thompson & Donaghue, 2014), šiame tyrime atlikus merginų seksualizavimosi ir pasitikėjimo savimi ir savo kūnu analizę taip pat buvo nustatytas tarpusavio ryšys. Buvo gauta, kad dažnesnis seksualizavimosi mėgavimasis siejamas su didesniu merginų pasitikėjimu savimi. O dažnesnis merginų seksualizavimasis ir mėgavimasis tuo siejasi su didesniu savo kūnu pasitikėjimu. Šie rezultatai leidžia kelti prielaidą apie tai, kaip merginos formuoja savo pasitikėjimą šiuolaikinėje, vizualiai orientuotoje, kultūroje. Atrodo, kad seksualizavimasis kai kurioms merginoms tampa ne tik saviraiškos priemone, bet ir būdu įtvirtinti pasitikėjimą savimi ir savo kūnu. Tai gali reikšti, jog merginos pačios kontroliuoja, kaip nori būti matomos, ir per tai patiria galią bei malonumą. Egzistuojantys tyrimai tai patvirtina, anot Adiele ir Eghagha (2024) neretai merginos savo seksualumo išraiška tapatina su laisve ir galimybe išreikšti save taip, kaip jos nori. O seksualumo išraiškos metu merginos įgauna siekiamą malonumą (Thompson & Donaghue, 2014). Tačiau verta paminėti, kad toks pasitikėjimas gali būti priklausomas nuo aplinkinių vertinimo, pavyzdžiui, socialinių tinklų reakcijų, dėmesio ar komentarų. Dėl to šis pasitikėjimas gali būti trapus ir nestabilus, o stiprus susirūpinimas išvaizda ilgainiui gali neigiamai paveikti merginų psichologinę sveikatą sustiprinant nerimą, nepasitenkinimą savimi ar net prisidėti prie žemesnės savivertės formavimosi (Janicka & Jarecka, 2024). Be to, toks pasitikėjimas savimi gali skatinti merginas dalytis vis seksualizuotesniu turiniu, taip didinant jų matomumą ir pažeidžiamumą elektroninėje erdvėje. Galiausiai, kaip rodo ir šio tyrimo rezultatai, seksualizavimosi elgesys siejasi su padidėjusia seksualinio pobūdžio smurto rizika, todėl net ir pozityviai suvokiamas seksualizavimasis gali turėti neigiamų pasekmių merginų emocinei gerovei bei saugumui internete.

Be to, į rezultatų analizę buvo įtrauktas ir partnerio seksualumo palaikymas, skatinimas ir ribojimas, norint tiksliau suprasti moterų seksualizavimąsi. Atlikus analizę buvo gauta, kad tyrimo merginos dažniau jaučia partnerio palaikymą ir seksualumo skatinimą nei seksualumo ribojimą, tačiau dažnesnis merginų seksualizavimasis paskatina seksualumo ribojimą iš partnerio. Šie rezultatai rodo dviprasmišką seksualizacijos patirtį. Viena vertus, merginos jaučia palaikymą ir skatinimą iš aplinkos, kas gali stiprinti jų pasitikėjimą savimi ir skatinti seksualinę saviraišką, o tai gali būti vertinama kaip teigiamas žingsnis į didesnę kūno autonomiją ir laisvę reikšti savo seksualumą. Tačiau, kita vertus, dažnesnis seksualizavimosi elgesys gali atverti kelią prieštaringsoms patirtims, ypač kai susiduriama su partnerių bandymais riboti ar kontroliuoti jų seksualumą. Tai gali kelti vidinę sumaištį tarp laisvės jausmo ir poreikio prisitaikyti prie partnerio lūkesčių, o šie jausmai gali paveikti jų savivertę bei santykių kokybę,

pavyzdžiui, Ramsey ir kitų (2017) teigimu merginų seksualizavimasis prisideda prie nepasitenkinimo romantiniais santykiais. O nuolatinis partnerio domėjimasis merginos kūnu siejamas su pačių merginų susirūpinimu savo kūnu ir savistaba (Ramsey & Hoyt, 2015). Vadinas, merginų seksualizavimasis šiuo atveju tampa ne vien asmeninio pasitikėjimo forma, bet ir potencialiu savo kūno susirūpinimu, kai susiduriama su išorinėmis normomis ar partnerių požiūriu į moterų seksualumą.

Tyrimo ribotumai. Šiame tyrime nepavyko nustatyti statistiškai reikšmingų prognostinių ryšių tarp merginų seksualizavimosi ir patiriamo seksualinio smurto elektroninėje erdvėje. Viena iš galimų tokio rezultatų priežasčių – nenormalus duomenų pasiskirstymas, kuris galėjo iškreipti regresinės analizės skaičiavimus. Taip pat svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad imtis buvo sąlyginai maža, o tai galėjo apriboti rezultatų patikimumą ir gebėjimą aptikti egzistuojančius prognozės ryšius tarp tiriamų kintamųjų. Visa tai leidžia manyti, kad ateities tyrimuose rekomenduojama įtraukti didesnes ir įvairesnes imtis bei naudoti išsamesnes matavimo priemones, leidžiančias atskleisti prognozinis ryšius tarp merginų seksualizavimosi ir smurto patyrimo elektroninėje erdvėje.

Neišvengta ir kitų ribotumų, pavyzdžiui, tyrime dalyvavo jauno amžiaus merginos, todėl galima sakyti, kad tyrimo imtis apsiriboja tam tikro amžiaus moterimis, o tai riboja rezultatų pritaikomumą platesniame kontekste. Jaunesnio amžiaus moterys gali skirtingai suvokti seksualizavimąsi bei būti aktyvesnės socialiniuose tinkluose nei vyresnės moterys, o tai gali turėti įtakos jų patiriamam smurtui elektroninėje erdvėje. Ateities tyrimuose būtų galima įtraukti platesnį merginų amžiaus pasiskirstymą, norint pažvelgti kaip amžius prisideda prie seksualizavimosi bei smurto elektroninėje erdvėje ryšio.

Dar vienas šio tyrimo ribotumas yra subjektyvių matavimų naudojimas. Tyrime buvo remiamasi savarankiškais moterų atsakymais, kuomet jos vertino savo seksualizavimąsi ir smurto elektroninėje erdvėje patirtis. Tokiu būdu galėjo atsirasti šališkumo, nes tyrimo dalyvės galėjo nesąmoningai pateikti socialiai pageidaujamus atsakymus, o ne tikrus savo elgesio ar požiūrio atspindinčius atsakymus, ypač kai klausimai liečia jautrias temas, tokias kaip seksualumas, smurtas ar pasitikėjimas savimi. Dėl šių subjektyvių vertinimų, tyrimo rezultatai gali būti mažiau tikslūs ir ne visiškai atspindėti tikrąjį dalyvių elgesį ar požiūrį. Ateities tyrimuose rekomenduojama taikyti papildomus kiekybinius metodus, tokius kaip elgesio duomenų analizė socialiniuose tinkluose (pvz., analizuojant socialinių tinklų profilius ar nuotraukas), kiekybinė turinio analizė (pvz., nuotraukų ar įrašų kodavimas pagal seksualizavimo kriterijus) bei netiesioginius matavimo metodus (pvz., vietoje tiesioginių klausimų apie seksualumą pateikiami situaciniai klausimai), kurie padėtų sumažinti galima socialinio pageidaujamumo poveikį ir leistų objektyviau įvertinti seksualizavimosi elgesį.

Taip pat vertinant merginų interneto naudojimą, tyrime nebuvo atsižvelgta į turinį, kurį merginos mato internete. Tai yra svarbus aspektas, nes socialinėse medijose matomas turinys, pavyzdžiui,

seksualizuoti įvaizdžiai ar tam tikros grožio normos, gali turėti sąsajų su merginų seksualizavimosi elgesiu ir patiriamu smurtu elektroninėje erdvėje. Ateities tyrimuose vertėtų įtraukti šį aspektą, kad būtų galima geriau suprasti, kaip skirtingas interneto turinys (pvz., seksualizuoti vaizdai) gali formuoti merginų požiūrį į seksualumą. Tai galėtų padėti išsamiau suprasti ryšį tarp merginų seksualizavimosi, smurto elektroninėje erdvėje ir stebimo turinio internete.

Paskutinis ribotumas gali būti greitai kintanti medijų aplinka, būtent socialinių tinklų tendencijos, kurios skatina tam tikrą elgesį internete. Kadangi socialinių tinklų naudotojų elgesys nuolat keičiasi, tyrimo metu surinkti duomenys apie šią merginų grupę gali neatspindėti ateities moterų elgesio, nes jų požiūris ir elgesys internete gali pasikeisti laikui bėgant. Ateities tyrimuose rekomenduojama atsižvelgti į sparčią socialinės medijos kaitą ir panaudoti ilgalaikius ar pakartotinius tyrimo metodus, nes tai leistų įvertinti, kaip besikeičianti socialinės medijos dinamika formuoja seksualizavimosi elgseną ir patiriamą smurtą elektroninėje erdvėje.

Tyrimo rekomendacijos. Šios praktinės rekomendacijos yra paremtos tyrimo rezultatais, kurie atskleidė, kad dauguma merginų patiria smurtą elektroninėje erdvėje ir tai yra susiję su jų seksualizavimosi elgesiu. Dėl šios priežasties svarbu šviesti merginas atpažinti elektroninio smurto formas, pavyzdžiui, kada seksualizavimosi elgesys elektroninėje erdvėje gali tapti netinkamas ir netgi pavojingas. Svarbu skatinti merginų sąmoningumą apie seksualizavimąsi, siekiant padėti joms geriau suprasti, kaip jų elgesys internete gali būti interpretuojamas bei kokias pasekmes toks elgesys gali turėti. Nors tyrimas parodė, kad seksualizavimasis yra susijęs su tam tikromis seksualinio smurto formomis, tačiau šio tyrimo duomenys neparodė, kad seksualizavimasis prognozuoja smurtą elektroninėje erdvėje. Vis dėlto merginos turėtų būti skatinamos reflektuoti, ar jų elgesys kyla iš autentiško savęs išraiškos poreikio, ar iš išorinio spaudimo, siekio įtikti ar būti priimtoms. Itin svarbu pateikti aiškią ir prieinamą informaciją, ką daryti patyrus smurtą, nes ne visos merginos gali žinoti, kaip tinkamai reaguoti ar bijoti kreiptis pagalbos. Todėl rekomenduojama, kad švietimo įstaigos, jaunimo centrai ir sveikatos priežiūros institucijos užtikrintų prieigą prie lengvai pasiekiamos pagalbos, aiškiai nurodant galimus pagalbos šaltinius bei veiksmų eigą patyrus seksualinį smurtą elektroninėje erdvėje. Tai svarbu ne tik dėl emocinio ar psichologinio saugumo, bet ir dėl to, kad be tinkamos pagalbos aukos gali likti vienos su savo patirtimi, išgyventi kaltės ar gėdos jausmus ir vengti kalbėti apie patirtą seksualinį smurtą elektroninėje erdvėje. Teisinė apsauga ir emocinė parama turėtų būti laikomos ne privilegija, o kiekvienos merginos teise – nepriklausomai nuo to, kaip ji atrodo, ką skelbia elektroninėje erdvėje ar kokius sprendimus priima dėl savo kūno. Tokiu būdu būtų galima mažinti smurto, elektroninėje erdvėje, mastą ir kurti saugesnę aplinką visoms jaunoms moterims.

IŠVADOS

1. Tyrimo rezultatai parodė, kad net 91 proc. merginų bent kartą buvo patyrusios smurtą elektroninėje erdvėje. Dažniausiai merginos patiria seksualinį priekabiavimą, kiek rečiau – seksualinę agresiją ir priekabiavimą dėl lyties, o rečiausiai – vaizdinį seksualinį išnaudojimą.
2. Šiame tyrime merginos pasižymėjo aukštu mėgavimusi seksualizavimusi ir vidutiniu seksualizuotu elgesiu.
3. Merginų seksualizavimasis yra susijęs su jų patiriamu seksualiniu smurtu elektroninėje erdvėje:
 - 3.1. Didėjant merginų seksualizavimosi mėgavimuisi, didėja ir seksualinės agresijos patyrimo atvejų elektroninėje erdvėje.
 - 3.2. Merginos, kurios elgiasi labiau seksualizuotai, dažniau susiduria su seksualiniu priekabiavimu ir vaizdiniu seksualiniu išnaudojimu elektroninėje erdvėje.
4. Merginų seksualizavimasis ir patirtas seksualinis smurtas elektroninėje erdvėje statistiškai reikšmingai nesiskiria tarp tų, kurios turi romantinį partnerį, ir tų, kurios jo neturi.

LITERATŪRA

Adiele, P., & Eghagha, H. (2024). Gender superiority: self-sexualization and the victory of women in Aristophanes' *Lysistrata*. *Cogent Arts & Humanities*, 12(1). doi:10.1080/23311983.2024.2438483

Aleksė, M., & Žardeckaitė-Matulaitienė, K. (2021). Seksualinio priekabiavimo, priekabiavimo dėl lyties ir kūno sudaiktinimo reikšmė polinkiui į sutrikusį valgymo elgesį. *Information & Media*, 92, 8-27. doi:10.15388/Im.2021.92.47

Allen, J., & Gervais, S. J. (2012). The drive to be sexy: Prejudice and core motivations in women's self-sexualization. In D. W. Russell & C. A. Russell (Eds.), *The psychology of prejudice: Interdisciplinary perspectives on contemporary issues* (pp. 77–111). Nova Science Publishers.

American Psychological Association. (2008). Report of the APA Task Force on the Sexualization of Girls. Paimta iš <http://www.apa.org/pi/women/programs/girls/report-full.pdf>

Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55(5), 469. doi:10.1037//0003-066X.55.5.469

Aubrey, J. S. (2006). Effects of sexually objectifying media on self-objectification and body surveillance in undergraduates: Results of a 2-year panel study. *Journal of Communication*, 56(2), 366-386. doi:10.1111/j.1460-2466.2006.00024.x

Aubrey, J. S., & Frisby, C. M. (2011). Sexual objectification in music videos: A content analysis comparing gender and genre. *Mass Communication and Society*, 14(4), 475-501. doi:10.1080/15205436.2010.513468

Aubrey, J. S., Gamble, H., & Hahn, R. (2017). Empowered sexual objects? The priming influence of self-sexualization on thoughts and beliefs related to gender, sex, and power. *Western Journal of Communication*, 81(3), 362-384. doi:10.1080/10570314.2016.1257822

Barnett, M., Maciel, I., & Gerner, M. (2018). Enjoyment of sexualization and feminism: Relationships with sexual self-schema and psychosexual health. *Sexuality & Culture*, 22, 669-684. doi:10.1007/s12119-018-9515-5

Baumgartner, S. E., Sumter, S. R., Peter, J., & Valkenburg, P. M. (2015). Sexual self-presentation on social network sites: Who does it and how is it perceived?. *Computers in Human Behavior*, 50, 91-100. doi:10.1016/j.chb.2015.03.061

Bell, B. T., Cassarly, J. A., & Dunbar, L. (2018). Selfie-Objectification: Self-Objectification and Positive Feedback ("Likes") are Associated with Frequency of Posting Sexually Objectifying Self-Images on Social Media. *Body Image*, 26, 83–89. doi:10.1016/j.bodyim.2018.06.005

- Benítez-Hidalgo, V., Henares-Montiel, J., Ruiz-Pérez, I., & Pastor-Moreno, G. (2024). International prevalence of technology-facilitated sexual violence against women: A Systematic Review and Meta-Analysis of Observational Studies. *Trauma, Violence, & Abuse*. doi:10.1177/15248380241286813
- Breines, J. G., Crocker, J., & Garcia, J. A. (2008). Self-objectification and well-being in women's daily lives. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 34(5), 583-598. doi:[10.1177/0146167207313727](https://doi.org/10.1177/0146167207313727)
- Cao, K. (2023). Slut-shaming and gender-based cyberbullying on social media: a scoping review. Paimta iš <http://hdl.handle.net/10230/57840>
- Choi, D., & DeLong, M. (2019). Defining female self sexualization for the twenty-first century. *Sexuality & Culture*, 23(4), 1350-1371. doi:10.1007/s12119-019-09617-3
- Cogoni, C., Carnaghi, A., & Silani, G. (2021). Reduced shared emotional representations toward women revealing more skin. *Cognition and Emotion*, 35(2), 225-240. doi:10.1080/02699931.2020.1826409
- de Vries, D. A., Peter, J., Nikken, P., & de Graaf, H. (2014). The effect of social network site use on appearance investment and desire for cosmetic surgery among adolescent boys and girls. *Sex Roles*, 71, 283-295. doi:[10.1007/s11199-014-0412-6](https://doi.org/10.1007/s11199-014-0412-6)
- De Wilde, M., Casini, A., Wollast, R., & Demoulin, S. (2020). Sex is power belief and women's mental health: The mediating roles of self-objectification and sexual subjectivity. *European Journal of Social Psychology*, 50(5), 1017-1031. doi:10.1002/ejsp.2643
- Erchull, M. J., & Liss, M. (2014). The object of one's desire: How perceived sexual empowerment through objectification is related to sexual outcomes. *Sexuality & Culture*, 18, 773-788. doi:10.1007/s12119-013-9216-z
- Erchull, M. J., & Liss, M. (2015). Clinical outcomes of enjoying sexualization among lesbian women. *Journal of Homosexuality*, 62(3), 340-352. doi:[10.1080/00918369.2014.972808](https://doi.org/10.1080/00918369.2014.972808)
- Erentaitė, R., & Malinauskienė, O. (2012). Moteriškumo ideologijos sąsajos su paauglių merginų depresiškumu, savęs vertinimu ir subjektyviu pasitenkinimu gyvenimu. *International Journal of Psychology: A Biopsychosocial Approach*, (11), 49-74. doi:[10.7220/1941-7233.11.3](https://doi.org/10.7220/1941-7233.11.3)
- Fardouly, J., Diedrichs, P. C., Vartanian, L. R., & Halliwell, E. (2015). Social comparisons on social media: The impact of Facebook on young women's body image concerns and mood. *Body Image*, 13, 38-45. doi:10.1016/j.bodyim.2014.12.002
- Gonultas, M. (2022). Cyber bullying and victimization among university students. *International Journal of Psychology and Educational Studies*, 9(2), 297-307. doi:[10.52380/ijpes.2022.9.2.441](https://doi.org/10.52380/ijpes.2022.9.2.441)

Guillén, L., Kakarika, M., & Heflick, N. (2023). Sexualize one, objectify all? The sexualization spillover effect on female job candidates. *Journal of Organizational Behavior*. doi:10.1002/job.2758

Hassan, F. M., Khalifa, F. N., El Desouky, E. D., Salem, M. R., & Ali, M. M. (2020). Cyber violence pattern and related factors: online survey of females in Egypt. *Egyptian Journal of Forensic Sciences*, 10, 1-7. doi:[10.1186/s41935-020-0180-0](https://doi.org/10.1186/s41935-020-0180-0)

Hoyt, T. (2013). The Object of Desire: How Being Objectified Creates Sexual Pressure for Women in Heterosexual Relationships. In *BSU Honors Program Theses And Projects*. Item 13. Paimta iš https://vc.bridgew.edu/honors_proj/13.

Hosseinmardi, H., Mattson, S. A., Ibn Rafiq, R., Han, R., Lv, Q., & Mishra, S. (2015). Analyzing labeled cyberbullying incidents on the instagram social network. In *Social Informatics: 7th International Conference, SocInfo 2015, Beijing, China, December 9-12, 2015, Proceedings 7* (pp. 49-66). Springer International Publishing. doi:10.1007/978-3-319-27433-1_4

Hung, M., Bounsanga, J., & Voss, M. W. (2017). Interpretation of correlations in clinical research. *Postgraduate medicine*, 129(8), 902-906. doi:10.1080/00325481.2017.1383820

Infanger, M., Rudman, L. A., & Sczesny, S. (2016). Sex as a source of power? Backlash against self-sexualizing women. *Group Processes & Intergroup Relations*, 19(1), 110-124. doi:10.1177/1368430214558312

Janicka, I., & Jarecka, K. (2024). Sexual satisfaction and oversexualization among adults. The moderating role of self-esteem. *Current Issues In Personality Psychology*. doi:10.5114/cipp/185627

Johnson, K. K., & Yu, U. J. (2023). A narrative critical review of research on self-sexualization. *Clothing and Textiles Research Journal*, 41(2), 139-153. doi:10.1177/0887302X211004294

Jones, D. C., Vigfusdottir, T. H., & Lee, Y. (2004). Body image and the appearance culture among adolescent girls and boys: An examination of friend conversations, peer criticism, appearance magazines, and the internalization of appearance ideals. *Journal of Adolescent research*, 19(3), 323-339. doi:[10.1177/0743558403258847](https://doi.org/10.1177/0743558403258847)

Judge, T. A., Hurst, C., & Simon, L. S. (2009). Does it pay to be smart, attractive, or confident (or all three)? Relationships among general mental ability, physical attractiveness, core self-evaluations, and income. *Journal of Applied Psychology*, 94(3), 742. doi:10.1037/a0015497

Juzvaitė, G., & Žuravliova, V. (2022). Socialinių tinklų įtaka Lietuvos jaunimo psichologinei sveikatai. *Jaunimas besikeičiančioje visuomenėje: 12-osios tarptautinės studentų konferencijos straipsnių leidinys* (pp. 151–159). Vilniaus kolegija. <https://talpykla.elaba.lt/elabafedora/objects/elaba:201956025/datastreams/MAIN/content>

Ligman, K. M., Felig, R. N., & Goldenberg, J. L. (2024). An unsafe space: Sexualization, dehumanization, and the harassment of women on social media. *Psychology of Popular Media*. doi:[10.1037/ppm0000528](https://doi.org/10.1037/ppm0000528)

Liss, M., Erchull, M. J., & Ramsey, L. R. (2011). Empowering or oppressing? Development and exploration of the Enjoyment of Sexualization Scale. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 37(1), 55-68. doi:[10.1177/0146167210386119](https://doi.org/10.1177/0146167210386119)

Machado, B., Caridade, S., Araújo, I., & Faria, P. L. (2022). Mapping the cyber interpersonal violence among young populations: A scoping review. *Social Sciences*, 11(5), 207. doi:[10.3390/socsci11050207](https://doi.org/10.3390/socsci11050207)

Mas'udah, S., Razali, A., Amala Sholicha, S. M., Febrianto, P. T., Susanti, E., & Budirahayu, T. (2024). Gender-Based Cyber Violence: Forms, Impacts, and Strategies to Protect Women Victims. *Journal of International Women's Studies*, 26(4), 5. Paimta iš <https://vc.bridgew.edu/jiws/vol26/iss4/5>

McKenney, S. J., & Bigler, R. S. (2016). Internalized sexualization and its relation to sexualized appearance, body surveillance, and body shame among early adolescent girls. *The Journal of Early Adolescence*, 36(2), 171-197. doi:[10.1177/0272431614556889](https://doi.org/10.1177/0272431614556889)

Moya-Garófano, A., Rodríguez-Bailón, R., Moya, M., & Megías, J. L. (2021). Stranger harassment (“piropo”) and women’s self-objectification: The role of anger, happiness, and empowerment. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(5-6), 2306-2326. doi:[10.1177/0886260518760258](https://doi.org/10.1177/0886260518760258)

Mukred, M., Mokhtar, U. A., Moafa, F. A., Gumaei, A., Sadiq, A. S., & Al-Othmani, A. (2024). The roots of digital aggression: Exploring cyber-violence through a systematic literature review. *International Journal of Information Management Data Insights*, 4(2), 100281. doi:[10.1016/j.jjime.2024.100281](https://doi.org/10.1016/j.jjime.2024.100281)

Noël, T., Larøi, F., & Burnay, J. (2021). The impact of sexualized video game content and cognitive load on state rape myth acceptance. *Frontiers In Psychology*, 12, 614502. doi:[10.3389/fpsyg.2021.614502](https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.614502)

Nowatzki, J., & Morry, M. M. (2009). Women's intentions regarding, and acceptance of, self-sexualizing behavior. *Psychology of Women Quarterly*, 33(1), 95-107. doi:[10.1111/j.1471-6402.2008.01477.x](https://doi.org/10.1111/j.1471-6402.2008.01477.x)

Orsolini, L., Yilmaz-Karaman, İ. G., Selvi, K., Reina, S., Longo, G., & Volpe, U. (2024). Technology-facilitated sexual violence among Italian youths: validation of the technology-facilitated sexual violence victimization scale. *Frontiers In Psychiatry*, 15, 1449183. doi:[10.3389/fpsyt.2024.1449183](https://doi.org/10.3389/fpsyt.2024.1449183)

Overstreet, N. M., Quinn, D. M., & Marsh, K. L. (2015). Objectification in virtual romantic contexts: Perceived discrepancies between self and partner ideals differentially affect body consciousness in women and men. *Sex Roles*, 73, 442-452. doi:[10.1007/s11199-015-0533-6](https://doi.org/10.1007/s11199-015-0533-6)

Pellizzer, M., Tiggemann, M., & Clark, L. (2016). Enjoyment of sexualisation and positive body image in recreational pole dancers and university students. *Sex Roles*, 74, 35-45. doi:[10.1007/s11199-015-0562-1](https://doi.org/10.1007/s11199-015-0562-1)

Plieger, T., Groote, O., Hensky, R., Hurtenbach, L., Sahler, S., Thönes, L., & Reuter, M. (2021). The association between sexism, self-sexualization, and the evaluation of sexy photos on Instagram. *Frontiers In Psychology*, 12, 716417. doi:10.3389/fpsyg.2021.716417

Powell, A., & Henry, N. (2019). Technology-facilitated sexual violence victimization: Results from an online survey of Australian adults. *Journal of Interpersonal Violence*, 34(17), 3637-3665. doi:10.1177/0886260516672055

Ramsey, L. R., & Hoyt, T. (2015). The object of desire: How being objectified creates sexual pressure for women in heterosexual relationships. *Psychology of Women Quarterly*, 39(2), 151-170. doi:[10.1177/0361684314544679](https://doi.org/10.1177/0361684314544679)

Ramsey, L. R., & Horan, A. L. (2018). Picture this: Women's self-sexualization in photos on social media. *Personality and Individual Differences*, 133, 85-90. doi:[10.1016/j.paid.2017.06.022](https://doi.org/10.1016/j.paid.2017.06.022)

Ramsey, L. R., Marotta, J. A., & Hoyt, T. (2017). Sexualized, objectified, but not satisfied: Enjoying sexualization relates to lower relationship satisfaction through perceived partner-objectification. *Journal of Social and Personal Relationships*, 34(2), 258-278. doi:10.1177/0265407516631157

Reed, L. A., Tolman, R. M., & Ward, L. M. (2017). Gender matters: Experiences and consequences of digital dating abuse victimization in adolescent dating relationships. *Journal of adolescence*, 59, 79-89. doi:[10.1016/j.adolescence.2017.05.015](https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2017.05.015)

Salerno-Ferraro, A. C., Erentzen, C., & Schuller, R. A. (2022). Young women's experiences with technology-facilitated sexual violence from male strangers. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(19-20), NP17860-NP17885. doi:10.1177/08862605211030018

Sánchez-Hernández, M. D., Herrera, M. C., Villanueva-Moya, L., & Expósito, F. (2023). Cyberbullying on Instagram: How adolescents perceive risk in personal selfies? *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 17(5), Article 2. doi:10.5817/CP2023-5-2

Sarabia, I., & Estévez, A. (2016). Sexualized behaviors on Facebook. *Computers in Human Behavior*, 61, 219-226. doi:[10.1016/j.chb.2016.03.037](https://doi.org/10.1016/j.chb.2016.03.037)

Sherman, A. M., Tran, S., & Sy, J. (2023). Objectification and body esteem: age group patterns in women's psychological functioning. *Aging & Mental Health*, 28(4), 706–716. doi:10.1080/13607863.2023.2273338

Simokaitis, V., Obelenienė, B., & Pranckevičienė, A. (2012). Vyriškumo ir moteriškumo raiška muzikos kanalo MTV rodomuose vaizdo klipuose. *Soter: Journal of Religious Science*, 45(73). doi:10.7220/1392-7450.45(73).10

Smith, J. K., Liss, M., Erchull, M. J., Kelly, C. M., Adragna, K., & Baines, K. (2018). The relationship between sexualized appearance and perceptions of women's competence and electability. *Sex Roles*, 79, 671-682. doi:10.1007/s11199-018-0898-4

Smolak, L., Murnen, S. K., & Myers, T. A. (2014). Sexualizing the self: What college women and men think about and do to be “sexy”. *Psychology of Women Quarterly*, 38(3), 379-397. doi:10.1177/0361684314524168

Soriano-Ayala, E., Bonillo Díaz, M., & Cala, V. C. (2023). TikTok and child hypersexualization: Analysis of videos and narratives of minors. *American Journal of Sexuality Education*, 18(2), 210-230. doi:[10.1080/15546128.2022.2096734](https://doi.org/10.1080/15546128.2022.2096734)

Starr, C. R., & Zurbriggen, E. L. (2019). Self-sexualization in preadolescent girls: Associations with self-objectification, weight concerns, and parent's academic expectations. *International Journal of Behavioral Development*, 43(6), 515-522. doi:10.1177/0165025419873036

Thompson, L., & Donaghue, N. (2014, November). The confidence trick: Competing constructions of confidence and self-esteem in young Australian women's discussions of the sexualisation of culture. In *Women's Studies International Forum* (Vol. 47, pp. 23-35). Pergamon. doi:[10.1016/j.wsif.2014.07.007](https://doi.org/10.1016/j.wsif.2014.07.007)

Trekels, J., & Eggermont, S. (2021). Me, myself, and my favorite media figure: An objectification perspective on the role of media and peers in early adolescents' self-sexualization. *Mass Communication and Society*, 24(1), 31-56. doi:10.1080/15205436.2020.1817943

Trekels, J., Karsay, K., Eggermont, S., & Vandenbosch, L. (2018a). How social and mass media relate to youth's self-sexualization: Taking a cross-national perspective on rewarded appearance ideals. *Journal of Youth and Adolescence*, 47, 1440-1455. doi:[10.1007/s10964-018-0844-3](https://doi.org/10.1007/s10964-018-0844-3)

Trekels, J., Ward, L. M., & Eggermont, S. (2018b). I “like” the way you look: How appearance-focused and overall Facebook use contribute to adolescents' self-sexualization. *Computers in Human Behavior*, 81, 198-208. doi:10.1016/j.chb.2017.12.020

van Oosten, J. M. F. (2018). “Sexy selfies”. The role of social media in adolescents' (self-)sexualization. In R. Kühne, S. E. Baumgartner, T. Koch, & M. Hofer (Eds.), *Youth and Media: current*

perspectives on media use and effect (pp. 187-202). (Reihe Rezeptionsforschung; Vol. 38). Nomos. doi:10.5771/9783845280455-187

Ward, L. M. (2016). Media and sexualization: State of empirical research, 1995–2015. *The Journal of Sex Research*, 53(4-5), 560-577. doi:10.1080/00224499.2016.1142496

Ward, L. M., Jerald, M. C., Grower, P., Daniels, E. A., & Rowley, S. (2023). Primping, performing, and policing: Social media use and self-sexualization among US White, Black, and Asian-American adolescent girls. *Body Image*, 46, 324-335. doi:[10.1016/j.bodyim.2023.06.015](https://doi.org/10.1016/j.bodyim.2023.06.015)

Zweig, J. M., Dank, M., Yahner, J., & Lachman, P. (2013). The rate of cyber dating abuse among teens and how it relates to other forms of teen dating violence. *Journal of youth and adolescence*, 42(7), 1063–1077. doi:10.1007/s10964-013-9922-8

Zweig, J. M., Dank, M., Yahner, J., & Lachman, P. (2013). The rate of cyber dating abuse among teens and how it relates to other forms of teen dating violence. *Journal of Youth and Adolescence*, 42(7), 1063-1077. doi:10.1007/s10964-013-9922-8

PRIEDAI

1 priedas. Informuotas sutikimas

Sveiki, esu Laura Proščepenkaitė, Vilniaus universiteto teisės psichologijos studijų antro kurso studentė. Vykdu magistro baigiamojo darbo tyrimą, kurio tikslas – nustatyti merginų seksualizavimosi ir patiriamo smurto elektroninėje erdvėje ryšį. Kviečiu **18 – 29 metų** merginas prisidėti prie mano atliekamo tyrimo.

Dalyvavimas tyrime yra savanoriškas, taigi galite sustabdyti anketos pildymą bet kuriuo metu. Jūsų pateikti duomenys bus anonimiški ir naudojami tik apibendrinti juos pristatant moksliniais tikslais. Svarbu, kad atsakytumėte į visus pateiktus klausimus. Anketos pildymas gali užtrukti apie 15 minučių.

Dėkoju už Jūsų atsakymus ir skirtą laiką! Kilus klausimams, visada galite kreiptis el.paštu: laura.proscepenskaite@fsf.stud.vu.lt.

2 priedas. Seksualizavimosi kintamųjų normalumo pasiskirstymo rodikliai

Kintamieji	Shapiro–Wilk			Asimetrijos koeficientas	Eksceso koeficientas
	Statistic	df	<i>p</i>		
Mėgavimasis seksualizavimusi	0,98	113	0,02	-0,48	0,14
Seksualizuotas elgesys	0,93	113	<0,001	0,92	0,79

3 priedas. Bendro smurto patyrimo prognoziniai ryšiai

Nepriklausomi kintamieji	Priklausomas kintamasis			
	Bendras smurto patyrimas			
	OR	<i>p</i>	χ^2	<i>p</i>
Mėgavimasis seksualizavimusi	1,01	0,93	3,12	0,93
Seksualizuotas elgesys	0,99	0,96		
Soc. tinklų paskyrų skaičius	1,45	0,16		
Interneto naudojimo trukmė	2,28	0,25		
Aktyvumas skelbiant seksualias nuotraukas	0,30	0,99		